

FD21295

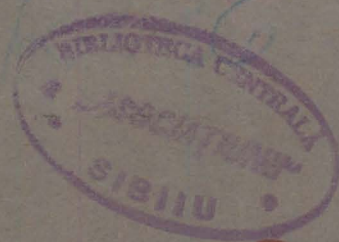

1940

Anul V. No. 1

1 Febr. 1941.

22 IUL. 2015

62 IUL. 2014

Stiu

Revista Liceului »Decebal« Deva

DEVA, 1941.
TIPARUL TIPOGRAFIEI ROMANEȘTI, DEVA.

41006

Redactor responsabil : LIVIU SIRCA

Comitetul
de
direcție { N. LUPȘOR
E. LASLĂU

Comitetul
de
redacție al elevilor { C. BURDUȘ
AL. CÂMPEANU

Inreg. la Trib. Hunedoara sub No. 1739-1938 pag 1

CUPRINSUL:

1. Prof. I. Limbeanu; De ziua eroilor neamului	1
2. Victor I. Oprîșu: Viața de luptă și mucenicie a episcopului român-unit Ioan Inochentie Micu (1730-1751)	4
3. Letiția Munteanu: Natură Moartă, Peisaj din Baia Mare	10
4. Prof. C. Sporea: Technica învățării	11
5. I. Toader: Pictură Bisericească	15 și 16
6. L. Combi: Le Sommeil du Condor	17
7. I. Ignaton: Lung e drumul Clujului	25
8. L. Sirca: Tezele de Sinteză	27
9. S. Sâncrăian, cl. VIII-a: Folklor	29
10. Kozma Ladislau cl. VIII-a: Mai multă știință în aeromodelism	32
11. V. Fărcașiu cl. VIII-a: Folklor	36
12. Romanul Flaviu cl IV: Observarea unui frumos fenomen atmosferic	39
13. Nell: Epigrame	40
14. Mihașescu Ștefan cl. VII-a; Natura în poezia eminesciană	42
15. Gelu Clopoșel cl. VIII-a; Progresele cunoașterii	46
16. Göethe: Vioreaua, traducere de Constantin Guran cl. VIII-a	48
17. Gheorghe Mutu; Ion Creangă	49
18. Göethe: Doina păstorului, tr. de Constantin Guran cl VIII a	54
19. Recensii; Antony, de Firoiu Teodor	55
20. Ștefan Lupu: Un omagiu bine venit	53
21. Alexandru Munteanu: Lumini și Umbre	67

1934

DE ZIUA EROILOR NEAMULUI

DE
PROF. I. LIMBEANU

Sfinte și duioase amintiri ne îndreaptă pașii în fiecare an spre locul, unde eroii-slăvitorii virtuților românești își tolesc în liniștea pământului rece, trupurile lor sfărtecate în lupta pentru izbânda neamului și a legii.

Ziua în care creștinismul prăznuiește Înălțarea Domnului în slăvile serafice, este ziua în care neamul nostru sărbătorește izbânda lui aspra dușmanilor, biruință incununată de triumf, prin jertfa fiilor săi.

Suntem legați prin îndatoriri neuitate și de biruința sângelui Mântuitorului și de biruința fraților noștri eroi și deaceia sufletul nostru se pleacă smerit, asupra paginilor evangheliei nemuritoare, ca și asupra țărânei, care acopere trupurile frânte ale mucenicilor neamului.

Spre cerul larg și potolit care-și revarsă petale de lumină peste plaiurile binecuvântate, în adierile pline de balsam ale mirositoarelor flori de salcâm ori lămâiță-tovarăși de totdeauna a mormintelor spre porțile atotputerniceii veșnice-se ridică azi binecuvântările înlăcrimate, ale unei nații întregi, așezată și statornică în drepturile ei milenare, prin prinosul de sânge a celor mai vrednici fii ai săi.

Belșug de lumină, de pelerinaj, de flori și de lacrimi se'mbrățișează azi pretutindeni, pentru cristalizarea și perpetuarea unui gând înălțător, gândul la cei ce se odihnesc sub glie, după mucenicia unei lupte uriașe.

Vitejii noștri și-au dat viața lor în avântul pe care-l într'aripa o mare nădejde; că murind, ei tse în țara asta un drum mai larg și mai luminos pentru adevăr și dreptate; că ploaia de sânge și dureri care s'a revărsat în lupta lor vijelioasă, va face să crească în cei rămași, un suflet nou și o voință tare, că însfârșit, urmașii lor vor spori darul biruinții lor prin hărnicie, cinste, cumpăt și deplină armonie.

Cu aceste gânduri și-au închis ei, pentru cea din urmă oară, ochii loviți de puterea dușmanului injenunchiat.

Moștenirea lăsată de ei e mai mult decât o salbă de amintiri, e trăirea însăși a poporului nostru, e ceva care se sporește și trebuie să sporească mereu prin-munca noastră a tuturor, muncă de fiecare clipă.

Acolo, în lumea nevăzută, ei se frământă și se chinuesc în fiecare clipă, când bogăția sufletului nostru se împuținează și când frumoasa lor moștenire sufletească transmisă nouă, se risipește...

Din marginea mormântului comun, unde dorm eroii necunoscuți la nume, dar mari prin jertfa pentru o idee, pentru înfăptuirea unui suprem ideal, cei care au făurit vremile de azi, răsare pentru noi un îndemn și o mustrare.

„Un îndemn spre o viață adevărată, trăită în jertfă pentru ideal și o muștrare pentru batjocorirea vieții — celor lași —.

Să nu se uite, — că Patria, — locul unde s'au născut și au trăit strămoșii — e mai întâi un trecut prin fibrele tainice ce ne leagă de amintirea lor și devine un prezent în măsura în care noi păstrăm legătura cu sufletul viu al morților, care au zidit-o cu sângele și trupurile lor. — Ea nu încetează de a fi asemenea un viitor, prin toate nădejdiile mari care mână spre împliniri mai luminoase și mai pline de substanțialitate —.

„In întunericul existenței noastre mărginite, ea, Patria, — e singurul element de continuitate și văzută și împreunarea intimă cu credința în Dumnezeu, care însuflețește toate manifestările ei în clipele mari ale vieții naționale — Patria, apare ca însuși sufletul sufletului nostru“.

Sângele celor morți pentru Patrie cere ca noi urmașii, să păstrăm ce ne-au câștigat ei prim mucenicie, căci ei care au făurit această țară românească — nu sunt îngropați în adâncul umedelor morminte, ci ei trăesc, trăesc printre noi, în noi chiar, în sufletele noastre și-și urmăresc destinul —.

Ei ne văd, ne aud, ne înțeleg fiecare gând; deaceea să veghem, să fim gata oricând la jertfă, că să putem fi vrednici de ei, prin faptele, ca și prin cugetul nostru. — Ei ne chiamă, ne strigă într'un elan clocotitor, să luptăm cu toții, sau dacă nu, atunci să lăsăm pe cei dornici de luptă, să lupte! Triumful nostru de mâine — după cel al întregirii neamului, triumf realizat — este acela al armatei gândurilor. Din eroismul morților de ieri vor răsări eroii de azi, de mâine, și de totdeauna, căci.

— „Soarele din noapte iese, din mormânt puterea vine“, zice, Coșbuc, sau:

„Din sânul veșnicului eri
Trăiește azi ce moare,
Un soare de s'ar stinge'n cer
S'aprinde iarăși soare.
Părând pe veci a răsări
Din urmă moartea 'l paște
Căci toți se nasc spre a muri
Și mor spre a se naște“ (Eminescu.)

Urmând pilda morților sacrificați pentru altarul neamului, urmăm consolidarea neamului însuși. — Un popor care nu-și cunoaște eroii, care nu-i cinstește așa cum trebuie cinstiți, nu poate dăinui prin negura vremilor —. Cu cât îi vom ști prețui mai mult, cu atâta izbânda neamului va fi mereu, veșnic, deplină! Căci, dacă cimitirele nu sunt o școală severă a datoriei — așa cum trebuie să fie — apoi fără întârziere vor deveni un tribunal și . . . de acolo, de unde azi se refuză o lecție, se pregătește mâine, o hotărîre de osândă.

Opriți pentru un moment la răspântia durerilor omenești, să impletim — în gândul nostru — jertfa celor morți cu făgăduința solemnă a celor vii, suferința celor ce au pierit, cu izbânda celor de azi și fericirea noastră cu însuși fericirea neamului.

Străjeri tineri, plini de voiciume, viață și avânt, gândul morților — în aceste clipe mai mult ca oricând — se îndreaptă spre noi.

Voi, care sunteți lumina trecutului profilată pe orizontul prezentului, lumina ce se resfrânge până departe . . . în razele viitorului.

Pe umerii voștri apasă zestrea transmisă de înaintași, zestre câștigată prin chinuri și jertfa lor, și deaceea ei vă chiamă pe voi în frontul perseverenței, a muncii, al dragostei de neam, și deaceea vă cer să fiți cel puțin așa cum au fost ei, când s'au jertfit pentru Țară.

Voi orfani — copilași ai Neamului — ce stați cu flori și stâlperi în mâini, voi cei crescuți în vremuri de restrîște, așterneți cu adâncă evlavie, — florile primăverii — pe mormintele eroilor.

Căutați cu luare aminte și veți găsi prin pierdutele cărări ale cimitirului, un mormânt, pe care să-l credeți pe al tatălui vostru, care în clipa când voi a-ți deschis cartea vieții și-a jertfit totul pentru Neam.

Voi toți, călcați cu sfială și evlavie peste țărâna care acopere mormântul atâtor eroi, necunoscuți la număr, dar mari și sfinți la jertfă; infingeți adânc, sau aruncați, respirat, cu mâinele voastre gingașe — roua florilor de primăvară — peste pământul frământat și udat cu sânge de eroi.

Dar, „nu plângeți la mormintele eroilor, ci mai degrabă slăviți-i prin fapte și cântece, așa ca faima numelui lor să rămână un ecou prin legenda veacurilor”. Atunci „sufletele lor curate, înspre ceruri iau sbor, căci muriră'n lupte crunte, pentru Neam și Țara lor”. . . . Și apoi, îngenunchiați, — în tăcere de biserică — cu privirile ațintite spre eternitate, glasul vostru să străbată țăriile văzdubului, ducând până departe peste graniți de Țară — ecoul jurământului sacru: jurăm să ne apărăm glia brăzdată cu trupuri de eroi, și udată cu lacrimi de mamă, soți, și surori, — Țara noastră românească, numai a noastră, că nu se va clinti nici-o pietricică dela altarul neamului încheșat în sute de ani de suferință —. Și la nevoie —, cu sacrificiul vieții noastre — îl vom transmite celor ce vor să vie după noi, așa cum l-am moștenit . . .

Acesta să fie gândul zilei de azi și de totdeauna.

Iar tu Neam român, care ți-ai lărgit vijelios granițile căminului și perspectivele viitorului prin moarte de eroi, cinste Ție.

În preamărirea Ta de azi, îngenunchind sub ceata sfântă prin jertfă, pe care fâlfaie stindardul sfârșiat, dar vestitor al unei eroice victorii, Te pleacă și sărută țărâna frământată și umedă de pasul fiilor tăi, ce-au sângerat.

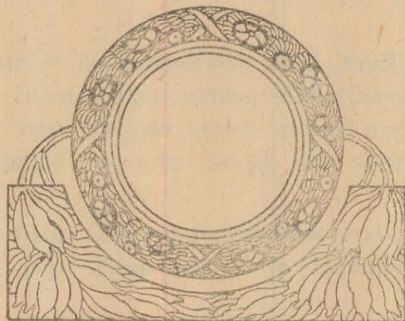
Cinstea Vouă morților, jertfiți pentru un ideal, adormiți sub iarba pământului acestuia, însăfârșit încins cu brâul milenarelor așteptări: Români, în Țară românească, așa cum o vedem.

Cinste celor căzuți acolo, odată, sau cândva, în lupte pentru neatârnare și în asalturile unității naționale pentru reinvierea vechilor granițe.

Lor li se cuvine gândul cel mai curat și mai spontan al zilei de azi; lor, căci ei au fost trecutul, prin ei trăește prezentul și prin eroismul și gloria lor Neamul nostru va străbate cărările viitorului, spre porțile veșniciei.

CINSTE LOR . . .

Orăștie, Ziua Eroilor 1938.

VIAȚA DE LUPTĂ ȘI MUCENICIE A EPIS- COPULUI ROMÂN-UNIT IOAN INOCHENTIE MICU (1730 — 1751)

DE
VICTOR I. OPRISU
profesor de religie română-unită

„... această muceniec, departe de a fi o cădere,
fu o izbândă din cele mai strălucitoare”.

S. Smiles

Una dintre cele mai strălucitoare figuri din galeria luminoasă a episcopilor români-uniți transilvăneni este a neînfricatului și demnului luptător național, întemeietor al Blaajului românesc, care a ilustrat, prin puternica sa personalitate, scaunul vlădicesc al Făgărașului, dela 1730 la 1751.

Ioan Inochentie Micu de Sadu baron de Klein, a fost al treilea urmaș al cumintelui Teofil, pe care l-a egalat, prin curaj și vrednicie, în lupta pentru mai binele neamului său românesc.

Familia din care a plecat, putem afirma că a fost destul de aleasă, dacă știm că părinții lui au fost nobili de Sadu (moșneni) și dacă avem în vedere că privilegiile nobilitare sunt în vigoare și au o importanță esențială pentru vremurile în care se plasează eroul nostru.

Această origine nobilitară, deci privilegiată, și resursele financiare ale părinților, cari se dovedesc destul de remarcabile pentru niște români, îi dau posibilitatea să facă studii înalte, așa cum se puteau face în timpul său, de către un tânăr român transilvănean, mai întâi la colegiului iezuiților din Sibiu, apoi la Teologia din Tirnavia (aproape de Bratislava).

Aci, la studiile superioare teologice, l-au ajuns unele importante evenimente bisericesti, întâmplate în marele principat al Transilvaniei, spre care-și purta gândurile sale nostalgice.

În anul 1727 „bunul și milostivul părinte al nației românești” Ioan Giurgiu de Strâmbul, episcopul dela Făgăraș al Românilor transilvăneni, își dădea sufletul în mâinile Creatorului, ostenit de o intensă muncă pentru „scumpa sa națiune românească”, iar în

anul următor (4 Iunie 1728) se întrunește sinodul electoral pentru alegerea celor trei candidați la scaunul vlădicesc văduvit.

Intre cei trei este ales și Ioan Micu, studentul român din Tirnavia și împăratul Carol VI îl confirmă de episcop în anul următor (25 Febr. 1729). Micu mai rămâne totuși în seminar (până în Iulie 1729), pentru a-și termina studiile și apoi intră în mănăstirea S. Nicolae din Muncaci, unde primește numele călugăresc Inocențiu și unde îi vine o nouă distincție de la împărat; aceea de liber baron, cu numele de Klein.

IOAN INOCENȚIE MICU

Darul episcopiei l-a primit Inocenție de la un episcop unit de rit răsăritean, tot între zidurile aceleiași mănăstiri a S. Nicolae din Muncaci, în toamna anului 1730. Acest an este începutul luptei eroice și al jertfirii lui totale pe altarul românismului. Anii trăiți de către Micu, de aci înainte, 14 ani în patrie și 24 în surghiun, vor fi tot atâtea șiroaie de sânge, izvorite din rănilile răstăgîrîrii sale pe crucea idealului național, de care-i ardea puternic inima.

El se considera, din acest moment, cum și era de fapt, cel mai autorizat și poate singurul reprezentant al sărăciei și necazurilor oropsitului neam românesc, după cum și neamul daco-roman îl considera ca cel mai autentic reprezentant al său.

În această calitate, Inocenție pleacă la Viena îndată după hirotonire, atât pentru aranjarea unor chestiuni bisericești, cât mai ales pentru a cere împăratului și oral, nu

numai în scris, respectarea drepturilor valahe, drepturi recunoscute prin cele două diplome Leopoldine, date în chestiunea unirii cu Roma a Neamului Românesc din marile principat al Transilvaniei.

Ne putem ușor închipui câtă stăruință și câtă însuflețire va fi întrebuițat Inochentie cu acest prilej, încât, cu greu i-ar fi putut rezista Habsburgul, chiar de-ar fi avut o inimă de fier.

Dar promisiunile și poruncile primite de episcop dela împărat în favorul Românilor s'au izbit de reavoința reprezentanților celor trei națiuni privilegiate din principat, cari s'au îngrijit să le arunce pe apele Sâmbetei, cum se îngrijiseră și mai înainte și cum se vor mai îngriji și de acum încolo, cu alte porunci date în acelaș sens.

Vlădica Inochentie nu se teme nici de acești adversari îngâmfați; el caută să meargă în mijlocul lor și să-i înfrunte în față. El cere deci și, nu mult după instalarea sa ca episcop al Făgărașului (28 Sept. 1732), primește scaun în dieta Transilvaniei (11 Dec. 1732), în calitate de baron și de episcop al populației celei mai numeroase din provincie.

În anul 1733 vlădica Inochentie se duce la ședințele adunării legislative, al cărei membru era el acum. „Staturile” transilvănene au primit foarte mirate și peste măsură de infuriate vestea ne mai pomenită, ca în mijlocul rândurilor distinse ale Domniilor lor să intră un vlădică valah. Așa ceva nu se putea închipui și nu se putea admite cu inimă ușoară. Au pregătit deci Măriile Lor o strașnică farsă, o mare batjocură cu ocaziunea celei dintâi intrări în dieta transilvăneană a proaspătului baron și membru dietei valah.

— „Ce cauți Saule în staulele noastre?” l-au întrebat pe latinește dânșii, făcând aluzie limpede și directă la o scenă din sfânta Scriptură a Vechiului Testament, care nu putea fi prea măgulitoare pentru acela căruia îi era adresată.

— „Caut măgarii pierduți ai tatălui meu!”, le răspunse prompt neînfricatul episcop românesc.

Pentru moment pofta de glume nesărate le-a fost retezată magnaților dietei. Vor rămâne însă pentru totdeauna aceleași relații încordate între Inochentie pe de o parte și balaurul cu 300 de capete străine și dușmănoase de cealaltă. Nici când și nimeni nu va reuși, ba nici nu va încerca măcar, să le mai îndulcească, fiindcă era de neînving ura acelor mulți și puternici asupritori ai neamului românesc, după cum era de nebiruit și iubirea de neam a lui Micu. Se vor privi veșnic încruntați, el pentru a-i pârî neamului românesc și a-i denunța curții imperiale dela Viena, pentru toate nedreptățile și încălcările poruncilor împărătești, ei pentru a-l izbi pieziș mișelește și a-l doborî de pe pedestalul pe care îl vedeau ridicat, împotriva dorinței lor și împotriva intereselor lor egoiste.

Îl vor copleși cu calomniile ordinare și ofense, atât pe el, cât și pe poporul românesc al cărui reprezentant era. Dar nici epitetul de hoți, ucigași și altele asemenea, date de cutare magnat maghiar preoților români; nici afirmația injurioasă a Sașilor că Românii sunt în țară ca molii în haine („*wass das Ungeziffer der Motten in den Kleidern, übtensie in dem Lande*”), nu-l vor descuraja pe omul acesta, conștient de dreptatea cauzei naționale și bisericești pentru care luptă. El este decis la orice furtună și chiar dacă s'ar prăbuși cerul peste el, cum zicea poetul roman, el neînfricat va ieși de sub ruinele care nu l-au putut înăbuși.

La unele din aceste furtunoase ședințe ale dietei (1737, 1738, 1744), când magnații spun că nu există „națiune”, ci numai „plebe” valahă, că „Românii sunt vagabonzi”, „Sunt numai țărani și iobagi”, „tâlhari, hoți, leneși” și altele, — vlădica Inochentie le răspundea tot atât de apăsător, apărând poporul băștinaș „rănit până la oase” de către magnații cari îl

„împilează până la sânge”, cari îl țin „într-o robie mai grozavă decât cea egipteană” și deși „Românii vă lucrează ocele, minele de fier și de aur”, mai zicea el, „nu le lăsați, în afară de piele, nimic cu ce să se hrănească”, „iar de pe unii nu despoiați și pielea?” Dealtfel nici nu este adevărat că toți Românii sunt iobași „căci avem nobili în districtul Făgărașului și oameni liberi pe pământul regesc”.

Discuții atât de vehemente nu puteau produce decât o atmosferă din cele mai apăsătoare, care nu prevestește nimic bun pentru episcopul român și pentru revendicările lui. Cu mare greutate obține el câteva fărâmituri de drepturi, smulse de pe masa încărcată a celor cari se considerau singurii și exclusivii stăpâni ai ospățului vieții.

În 24 Ian. 1736. obține sare gratuită pentru preoții uniți.

Tot în 1736, schimbarea domeniilor episcopoești dela Gherla și Sâmbăta de jos, cu cel dela Blaj, unde își mută apoi Inochentie reședința în 1737.

În 1739, drept de târg săptămânal pentru Blaj.

În 9 Sept. 1743: ¹⁾ loturi de case parohiale și pentru biserici, în fiecare comună; ²⁾ dreptul de a învăța carte fiii de iobași; ³⁾ nobilii români să fie primiți în funcții de stat.

În 1744, prin art. VI de lege, nobilii români uniți sunt primiți între națiunile transilvănene, iar prin art. VII, din acelaș an, este recunoscut episcopatul român-unit din Blaj (până atunci, Inochentie era considerat ca episcop al Făgărașului, deși se mutase la Blaj din 1737).

Cam atât a putut obține Inochentie, după o luptă aprigă de 12 ani. Puțin, dacă ne gândim că baronul valah ceruse pentru Români drepturi egale cu ale celorlalte națiuni transilvănene. Destul de mult, dacă ne gândim că provoca adevărate furtuni, în dietă, chiar și cererea unor drepturi cari erau departe de egala îndreptățire.

Așa, de exemplu, în ședința dietală dela 23 Ian. 1744, Inochentie pretinde, în numele împărătesei Maria-Terezia, următoarele drepturi:

1. Drept de vot deliberativ pentru vlădica român, cum avea și vlădica romano-catolic.
2. Vot deliberativ pentru teologul iezuit și pentru încă șase fruntași români, trei preoți și trei mireni.
3. Blajul, care de șapte ani era reședință vlădicescă, să aibă doi deputați în dietă
4. Nobilii români, după studiile pe cari le au, să fie primiți în funcțiile de stat și să facă parte din guvern.
5. În comitatele în cari Românii sunt în majoritate, prefectii să fie Români.
6. Tinerii români să nu fie împiedicați dela nici o școală.
7. În pământul regesc (Săsime) să nu mai fie iobăgie.

Toate aceste „puncte” ale episcopului român au fost însă respinse, pe motiv că admiterea lor ar primejdi „sistema” statului transilvănean, iar când episcopul redactă un protest în scris, adresat către împărăteasă, în care arăta că dieta își bate joc de poruncile venite dela Viena și ceti în dietă acest protest, spunând că se va duce cu el în persoană la împărăteasă, — membrii dietei săriră cu pumnii la episcop și puțin lipsi ce să-l arunce dela etaj pe fereastră.

Meritul cel mare al lui Inochentie este că:

1. prin argumentele folosite de el, atât în lupta orală, cât și în scris în numeroasele sale petiții, memorii, proteste și scrisori, adresate Curții din Viena, dietei din Transilvania, superiorului Iezuiților și Sfântului Scaun din Roma, precum și prin înflăcăratele cuvântări rostite în marile săboare ținute cu preoții și fruntașii credincioșilor săi, pune bazele programului național politic al Românilor transilvăneni;

2. prin curajul său de neînvins dă un exemplu strălucitor pentru toți luptătorii de mai târziu ;

3. iar prin mutarea reședinței episcopoești dela Făgăraș la Blaj (1737) întemeiază la îmbinarea Târnavelor, dintr'un sat care în trecut fusese doar loc de distracții ușoare pentru niște asupritori străini, un oraș nou românesc, „citadelă a culturii noastre românești” și pepinieră de neînfricați luptători naționali.

În 1741 Inochentie — cu concursul preoților și protopopilor săi — pune piatra fundamentală a institutelor bisericești și școlare cari se vor ridica la Blaj ca niște semne ale biruinței românești.

N'a avut însă parte întemeietorul Blajului românesc să vadă înfăptuite deplin, atâtea lucruri mari plănuite de dânsul.

În urma neîncetelor stăruințe ale dușmanilor lui, în 1744 este chemat la Viena, să fie ascultat în cauza unor acuzațiuni grave și nedrepte, aduse împotriva lui. Uneltirile și bârfelile dușmanilor săi și ai neamului românesc au făcut că în loc să fie primit la Curtea Imperială din Viena, este pus în fața unei comisii de judecată, despre care ise șoptea că are menirea să-l arunce între zidurile umede ale temniței din Graz. I se înscenase un proces, care era doar un pretext pentru distrugerea lui.

Inochentie se refugiază la Roma, cetatea nădejdilor sale și a păstoriiților săi. Ajuns aci nu încetează să-și susțină dreptatea cauzei și — cu o stăruință neobosită — să ceară drepturi pentru Români.

Zadarnică îi este însă dreptatea, zadarnic este adevărul său, zadarnic poporul transilvănean va geme și se va tânguî prelung: „Episcopul nostru! Episcopul nostru! Dați-ne pe Episcopul nostru!” Pentru îndreptarea situației lui Inochentie nu s'a mai putut face nimic. Episcopul martir, surghiunit și ajuns în cea mai mare mizerie, este silit în anul 1751 să renunțe la scaunul episcopesc.

„Acesta au fost capetul episcopiei lui Clain carele având foarte mare râvnă către neamuși (sic!) și bunul de obște, și care între cele alalte bunătăți și Blajul au îmblat sel (sic!) facă cetate liberă crăiască, spuză de pismași au întărâtat asupra sa, până ce mai pre urmă ca jertvă învins căzu”, scrie unul din corifeii școalei latiniste, Samuil Micu-Clain, în istoria sa.

Acelaș istoriograf mai adaugă :

„După aceea au trăit în Roma până la a. 1768 Sept. 22, când în vârstă de 76 de ani ș'au dat sufletul Domnului.”

Samuil Micu mai adaugă un amănunt, care-i dă, episcopului Inochentie, aureolă de sfânt :

„Tocma intru acea zi, când au murit la Roma Episcopul Clain, au căzut în polata dela Blaj la pământ icoana Episcopului Clain, fiind de față Episcopul de atunci Atanasie Rednic. Icoana aceasta de nimenea mișcată au căzut cu fața în sus, cu picioarele înainte, cu capul către ușă, cum este obiceiul a duce mortul; pentru aceea unii ziceau, cum că acest semn s'a făcut pentru ca se se arate, că atunci au murit episcopul cel adevărat”.

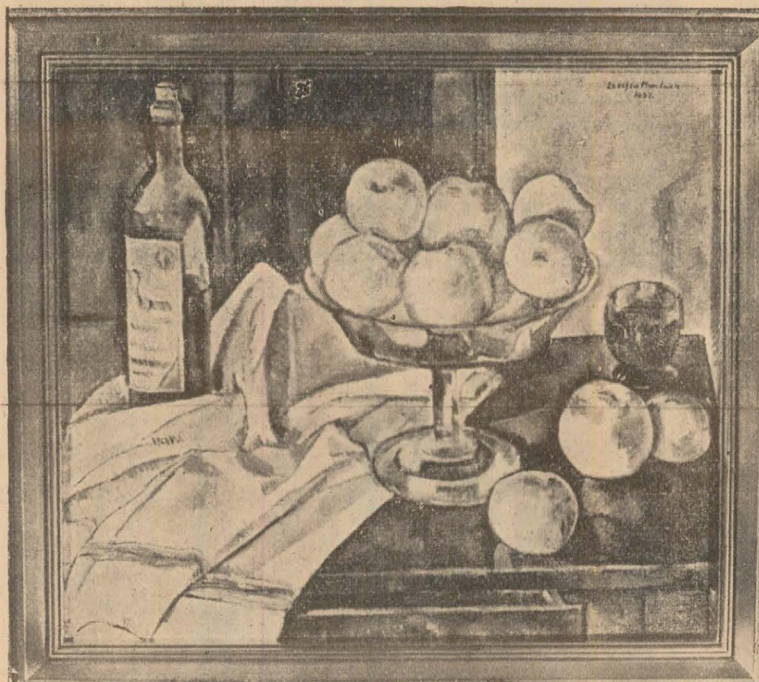
Hărțuțiile oseminte, ale „neînfricatului luptător național”, au fost așezate spre odihnă în biserica „Madona del Pascolo” din Roma. Sunt străjuite de două inscripții, una pusă de Ioan nepotul episcopului, care l-a întovărășit în tot timpul celor 24 ani de surghiun la Roma, iar cealaltă e așezată de către Comisia Monumentelor Istorice din România.

Din când în când mâni pioase românești, în semn de omagiu, acoper cu jerbe de garoafe roșii, așezate în formă de cruce, lespedeaa de pe mormântul episcopului martir, răstîgnit pe crucea izbăvirii neamului românesc.

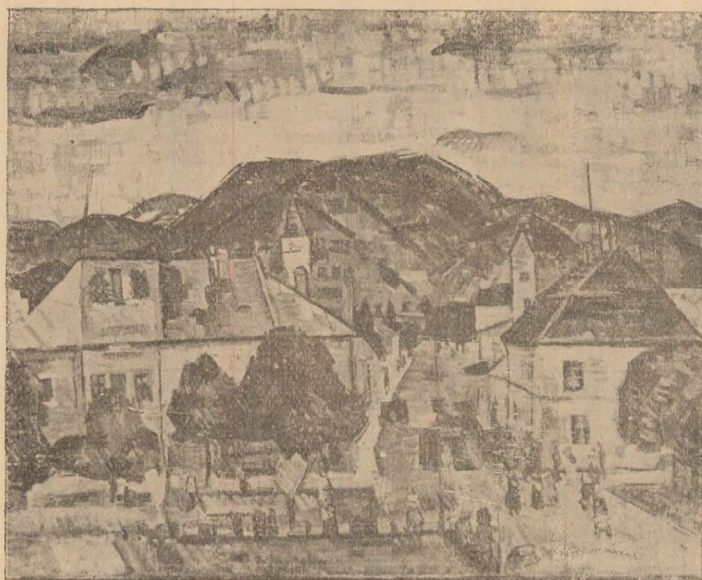
BIBLIOGRAFIE

1. „Acte și Fragmente” de Tim. Cipariu. Blasiu, 1855.
2. „Din viața lui Inocențiu Micul”. M. Străjanu. Blaș, 1903.
3. „Enciclopedia”. Diaconovich. Tom. III. Sibiu, 1904.
4. „Istoria bisericii creștine universale”. Ioan Georgescu, Blaj, ed. 1926 și ed. 1931.
5. „Legea strămoșească a poporului român”. (în „Teologia dogmatică fundamentală” vol. II. de Dr. V. Suci. Blaj, 1927. pag. 286.)
6. Evocări din viața Blajului”. Alexandru Lupeanu. Blaj, 1937.
7. „Biserica unită în slujba neamului” de N. Lupu. (în „Unirea Poporului”. Blaj, Nrii^o22—27/1938.)
8. „Unirea”. Blaj. Anul L. Nr. 11 din 16 Martie 1940.

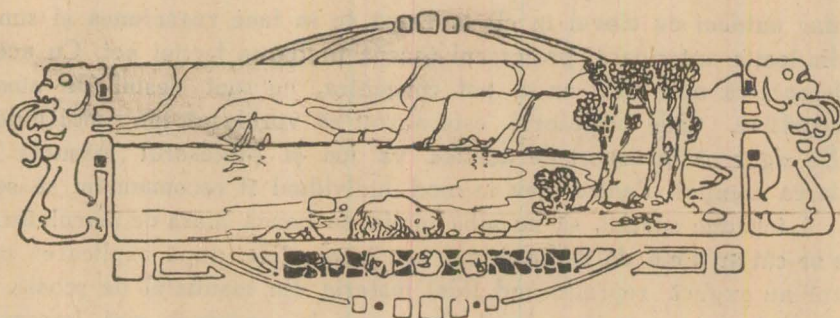

LETIȚIA MUNTEAN, natură moartă.

TASSO MARCHINI, peisaj din Baia-Mare.

TECHNICA ÎNVĂȚĂRII

DE
PROF. C. SPOREA

În zilele noastre se aud și se pot citi adeseori prin gazete sau reviste păreri mai mult sau mai puțin autorizate aducând învinuiri grele școlii, că nu-și îndeplinește în de ajuns misiunea de a pregăti temeinic tineretul atât din punct de vedere instructiv cât și educativ. Nu intenționez să polemizez pe această chestie, ci mă voiu mărgini la examinarea instruirii elevilor în școală. Din punct de vedere al activității profesorilor de sigur că vor fi existând cazuri de acelea care pot da naștere la interpretări, dar care cu puțină bunăvoință vor putea fi ușor corectate..

Ceea ce mă preocupă însă în mod deosebit în articolul de față este atitudinea elevului în clasă și felul cum înțelege să-și facă datoria față de problemele și lecțiile pe care le pretinde școala și programele școlare.

În lunga mea carieră didactică de aproape patruzeci de ani, am avut ocazia să văd și să urmăresc pe elevi în toată activitatea lor școlară: ascultând pe profesor în predarea lecției, pregătindu-și lecțiile și temele fie în familie, fie în sălile de studii ale internatelor, utilizând manualele didactice sau alte cărți auxiliare, completându-și cunoștințele prin lecturi particulare, utilizând laboratorul propriu sau pe al școlii la experiențele științelor pozitive, reîntorși în clasă dând răspunsuri din lecțiile învățate, în fine dând răspunsuri către sfârșitul anului la chestiuni generale de sinteză etc.

Cu această ocazie am constatat că elevul de multe ori nu corespunde așteptărilor, ba chiar el însuși este uneori contrariat de răspunsurile slabe pe care le-a dat.

Examinând problema mai de aproape și meditănd asupra acestor constatări, am ajuns la concluzia că adese ori nu este numai rea voință din partea elevilor, că uneori nu sunt ei de vină pentru aceste insuficiențe, dar că unii dintre ei nu știu să utilizeze bine timpul, iar alții nu cunosc mecanismul învățării, nu pot distinge esențialul de accesorii, nu pot scoate în relief nota dominantă caracteristică.

Aceste constatări m-au determinat să încerc a le veni într'ajutor, instruindu-i să folosească timpul cât mai bine, dându-le câteva îndrumări asupra tehnicii învățării, arătându-le cum să utilizeze mai bine cunoștințele pe care le posedă.

Ca să le pot fi de folos, voi proceda în mod practic stând alături de elev, din momentul când intră în clasă, urmărindu-l acasă în familie sau internat, călăuzindu-l la facerea temelor sau traducerilor, asistându-l ora viitoare la răspunsurile lecțiilor și dându-i de fie care dată sugestii și îndrumări pe care le consider cele mai bune.

Așa dar haidem cu elevul în clasă. După ce se face rugăciunea și sunt examinați câțiva elevi din lecția anterioară, profesorul începe predarea lecției noi. Cu această ocazie constatăm adeseori că unii elevi nu se pot concentra, nu sunt destul de atenți mai ales la studiile expositive, unde profesorul este nevoit să vorbească timp mai îndelungat fără întrerupere. De sigur că în cazuri de acestea va lua și profesorul măsurile de rigoare pentru stimularea atenției. Pentru elev în mod individual îi recomandăm să se izoleze de colegi, pe cât îi îngăduie spațiul, să nu aibă nimic pe bancă afară de maculator. Să încerce a scoate note or cât ar fi ele de rudimentare sau incomplete, după explicarea profesorului; căci profesorul nu explică reproducând fidel materia din manualul de școală, ci adeseori dă o estindere mai mare anumitor chestiuni pe care le consideră mai importante. Își va nota deci după profesor localitățile, unde s'au petrecut evenimentele istorice, numele proprii și datele exact în aceeași ordine în care au fost amintite în explicare și unele sub altele cum se găsesc înșirate cuvintele într'un dicționar. În felul acesta — fiind corectate acasă după textul din carte — îi pot ușura învățarea lecției folosindu-se de ele ca de niște puncte de orientare.

La geografie de pildă, deosebit de faptul că profesorul va ști să scoată dela elevi cele mai multe dintre cunoștințele noi și astfel își va asigura o atenție deplină, dar elevii vor urmări pe profesor în explicații cu atlasul dinainte căutând și subtrăgând localitățile amintite. Să nu se bazeze numai pe memorie care nu poate fi prea durabilă.

Matematica se mvață cu creionul, compasul și echiul în mână necruțându-se hârtia maculatorului. Intreașa matematică nu se bazează pe memorarea mecanică, ci pe deduceri logice și demonstrații, de aceea nu se vor desena figurile geometrice și nu se vor scrie formule matematice spre a fi memorate de elev acasă. La pregătirea lecției de matematică, elevii vor avea grije să schimbe literile întrebunțate de profesor spre a evita învățarea mecanică.

Științele naturale se învață având la îndemână bogat material intuitiv. Deci orele de botanizare să nu fie considerate de elevi ca o plăcută ocazie de primblare prin cele văi și dealuri. Să-și strângă cu sârguință plantele, insectele și mineralele de care vor avea nevoie în oră. Colecția de minerale, insectarul și herbarul vor fi nelipsite sau dacă nu, exemplarele vii la predarea științelor naturale.

Fenomenele fizice și chimice nu se învață din carte, ci experimentând în laborator. Cel care nu-și are un laborator propriu să-l utilizeze pe al școlii, unde profesorul de specialitate îi pune la dispoziție aparatele și materialul de care are nevoie dându-i totdeauna și îndrumările necesare.

La învățarea limbilor străine, elevul să fie foarte atent la felul de exprunare al cuvintelor, să urmărească cu încordată băgare de samă pe profesor la modularea vocii și mimica gurei, când pronunță și accentuiază cuvintele și frazele — mai ales la limba franceză și engleză — unde cuvintul se scrie într'un fel și se pronunță altfel sau la limba germană, unde întâlnim sunete pe care limba maternă nu le are (ö, ü).

La traducere să fie atent la înțelesul cuvintelor care uneori diferă de acela găsit în dicționare și la aranjarea cuvintelor în propozițiune știind că fie care popor își are un fel al său propriu, specific, de a-și exprima gândirile, care diferă de acela al limbei materne.

După ce am stat alături și am îndrumat pe elev în timpul lecției, să-l urmărim întors acasă sau la internat, să vedem cum își întrebunțează timpul și cum își pregătește lecțiile. Firile mai anemice, lipsite de voință sau ambiție, cu înclimații spre reverie sau trândăvie, abia apucă să termine orele, să arunce ghiozdanul într'un colț și să înceapă, după ce au mâncat, hoinăreala, joaca, sau pierderea de timp cu te miri ce nimicuri.

Aceștia abia așteaptă să capete vre-o însărcinare dela părinți sau frații mai mari, ca să plece de cum au mâncat și să se întoarcă pe înserate. Dar lecțiile nu se învață **singure**, iar ei nu vor mai reuși să recâștige timpul pierdut.

Elevii ambițioși nici n'au terminat bine cu masa și încep să învețe. Cred că nu fac bine procedând astfel. După dejun se recomandă o mică pauză cu indeletniciri **ușoare**, recreative, de preferință ocupații manuale, muzică, exerciții de vioară sau o mică plimbare în aer liber.

Ambițioșii trecând în revistă noianul de material ce au de parcurs sunt **cuprinși** dela început de o febră nervoasă de care cu greu se pot debarasa sărind dela un **obiect** la altul fără să termine complet vre unul, programele fiind într'adevăr prea încărcate.

Dacă ai început un obiect, du lucrarea până la sfârșit fără să te preocupe **timpul** întrebuițat sau celelalte obiecte.

La început până capeți antrenament, cu greu te apuci de lucru și mai ales cu **greu** te poți încorda pentru rezolvarea problemelor mai grele. Deaceea se cere o oare **care putere** de voință spre a îți concentra atenția la obiectul respectiv. Vei începe deci cu un **studiu** mai ușor, vei continua cu cele grele și spre sfârșit, când începe obosiala, **vei învăța** iarăși la obiecte mai ușoare.

Dacă observi că mîntea nu mai prinde, că nu te mai poți concentra din **cauza** oboselii sau că-ți vine somnul, nu fă eforturi zadarnice, intrerupe cetitul făcând câteva **exerciții** de educație fizică, dacă nu ești prea obosit, scoală în picioare și citește stînd, **invață** cu voce tare cetînd rar și apăsător sau intrerupînd cetitul, plimbă-te cu pași **domoli** prin cameră sau mai de preferat afară în aer curat, răcoritor. Alegeți pentru **învățat** colțul cel mai liniștit din locuință, nu te așeza la fereastră, unde poți fi conturbat de **trecători**, nu te lăsa influențat și antrenat de colegi în conversații bagatele sau de **frății** mai mici care adesea ori se joacă zgomotos alături de tine.

Roagă pe ai casii sau pe colegi să nu te intrerupă cu întrebări fără **însemnătate**, căci revenirea la normal reclamă timp.

La sfârșit, când ai terminat și dispui de timp, se recomandă să vă chestionați **între** voi colegii asupra lecției respective.

La istorie, geografie, religie etc. folosește notițele luate în ora de explicație, **după** ce le-ai corectat cu ajutorul manualului sau atlasului.

Avînd de memorat o poezie să n'o fragmentezi în versuri izolate spre a o **memora**, căci îți va crea dificultăți la reproducere. Din contra citește poezia **întreagă** de atâtea ori până îți-o însușești pe deplin ca înțeles. Fie care noțiune, fie care cuvînt, **fie care** expresie, să-ți fie bine lămurite în mîntea. Atunci memorarea îți va fi foarte ușoară. **Invață** a memora cetînd versurile cu voce tare urmărind cu ochii pe carte amănunțit **fie care vers**. În felul acesta memorarea se face pe două căi prin auz și vîz. E deci cu mult **mai** **te-**meinică.

Nu-ți lăsa poezia pentru a doua zi dimineața sub motiv că atunci ai mîntea **mai** limpede și deci prinzi mai ușor. Căci cînt ai prins-o de ușor, tot așa de **repede** îți zboară din mîntea, încît uneori de acasă până la școală ai și uitat-o. În genere **nu-ți lăsa** nici una dintre lecții pentru a doua zi dimineața. Orele de dimineață să-ți fie **rezervate** pentru repetarea, nu învățarea lecțiilor.

Ca și la poesie, dacă ai de pregătît conținutul unei bucăți, nu te limita la o **simplă** memorare mecanică. Caută să-i afli și să-i adîncești înțelesul. Scoate din bucată **ideea** conducătoare, apoi brodează întreg conținutul în jurul acesteia folosindu-te de **expresii** și **termini** proprii, cu alte cuvinte nu-ți încărca memoria cu **termini** streini neînțeleși.

Dacă ai de rezolvat probleme la matematică, nu le trece de a dreptul pe **caetul**

de teme. Folosește maculatorul. Desenează figurile modificând literile spre a nu fi indus în eroare considerând o simplă memorizare mecanică drept știință. Nu rezolva nici o problemă de geometrie fără să desenezi figura respectivă.

Dacă la rezolvarea problemelor, la facerea temelor sau în genere la învățarea lecțiilor ești nevoit să recurgi la ajutorul părinților, fraților mai mari sau al meditatorului, să reții faptul că cel mai bun meditator este acela care vorbește puțin, te pune să lucrezi tu însuși, te asistă și-ți ajută prin întrebări laterale să afli tu singur rezultatul dorit. Temele făcute de alții și copiate de tine nu-ți pot folosi. Ele sunt numai o pierdere de timp.

Când ai de făcut compuneri mai dezvoltate, prin cursul superior, nu vei începe redactarea, de cât după ce ți-ai adunat întregul material necesar. Pe acesta îl vei sorta, îl grupezi după importanță, apoi începi redactarea.

Este știut că una dintre ocupațiile de căpetenie la învățarea unei limbi străine este și traducerea. Dar traducere fără cuvinte nu se poate. Cuvintele trebuie căutate în dicționar. Căutarea cuvintelor trebuie făcută în momentul descifrării textului. A căuta cuvinte independent de înțelesul textului este o greșală și un timp pierdut. Se știe că aproape fie care cuvânt din limba străină are mai multe înțelesuri în limba maternă. Elevii comozii, spre a scăpa cât mai repede, iau primul înțeles al cuvântului respectiv și îl introduc în caet. Când încearcă apoi să facă traducerea constată că nu pot scoate înțelesul textului de tradus, nu e mirare. Căci une ori chiar când utilizezi bine cuvintele din dicționar tot întâmpini dificultăți la traducere. Aceasta din cauză că o limbă străină or cât de apropiată ba chiar înrudită cu a noastră, își are particularitățile ei specifice, care cu multă trudă să lasă a fi traduse bine în limba noastră. De aceea este știut că de obicei o traducere fidelă nu i frumoasă, după cum o traducere frumoasă adese ori nu e fidelă. Dar or câte dificultăți ar întâmpina, elevul este dator să încerce, să dea un înțeles cât mai apropiat, de cel original, fără să piardă din vedere frumsețea limbei materne. În special să fie atent asupra expresiunilor caracteristice limbei respective dându-și ostentia să găsiască și pentru acestea expresiuni echivalente în limba maternă.

Elevii să fie atenți și la căutarea cuvintelor în dicționar. Pentru economisirea timpului, să întrebuințeze dicționare care au sus pe pagină la stânga grupuri de litere cu care se începe primul cuvânt, iar la dreapta ultimul cuvânt de pe pagina respectivă. Elevul să nu răsfoiască filă cu filă pierzând timpul, să deschidă de odată cam la litera respectivă și să se orienteze după grupul de litere amintit. La limbi cu gramatică mai complicată, va scoate pe caet substantivele cu articolul lor, iar verbele cu formele principale.

Materialul va fi astfel repartizat încât elevului să-i mai rămână, înainte de culcare, puțin timp spre a-și revedea lecțiile cele mai grele.

A doua zi dimineața, înainte de plecarea la școală, se repetă de obicei toate lecțiile sau cel puțin pe cele din ora I. și II-a contând pe recreații pentru repetarea celorlalte.

Ajuns la școală e bine să-ți compari, dar nu să copiezi temele, cuvintele și traducerea cu ale colegilor mai buni ba chiar să vă chestionați reciproc asupra chestiunilor mai grele. Corectări la temele tale nu vei face decât, dacă ai înțeles pe deplin în ce ți constă greșala.

Dacă ți-ai pregătit lecțiile, dacă le-ai știut bine, când ai pornit la școală, nu-i motiv de îngrijorare. Să nu-ți treacă nici un moment prin minte că nu posezi materia sau că nu vei putea răspunde. Să ai deplină încredere în tine și în forțele proprii.

Provocat la lecție, să-ți păstrezi calmul să nu te repezi cu răspunsuri pripite și nedigerate. Formulează-ți în câteva secunde răspunsul în minte, apoi începe domol și apă-

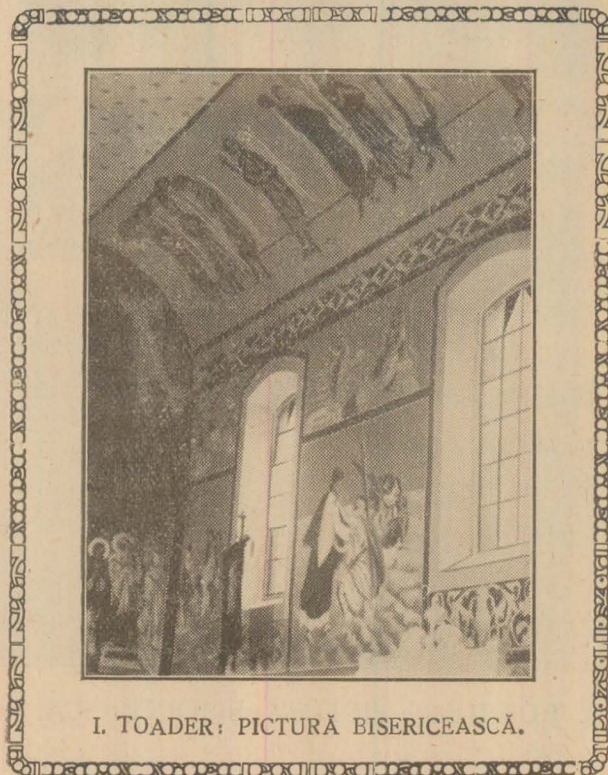
sat fără însă să strigi. Să nu stai aplecat pe bancă, să ai coșul pieptului liber, ca să poți respira adânc. În cazul acesta poți gândi mai bine. Șoaptele colegilor să nu te preocupe, ca să nu te incurce.

Dacă în decursul expunerii ai uitat ceva, de care-ți amintești ulterior, nu-ți interrupe expunerea, nici nu intercala ce ai uitat în loc nepotrivit.

Să fi foarte atent la întrebările puse clasei, formulează-ți răspunsul și așteaptă să fi provocat. Greșesc cei care gîndesc numai în momentul provocării.

Nu incurca pe colegi cu șoapte care pot fi dăunătoare atât pentru tine cât și pentru ei.

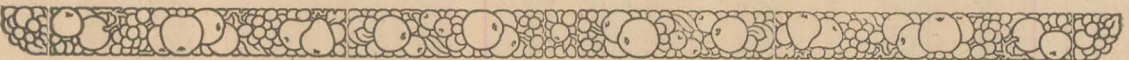
Acestea sunt sfaturile care se pot da în mod rezumativ într'un articol de revistă. Se înțelege că fie care din ele se poate desvolta pe larg. Totuși dacă elevii le vor citi cu toată atenția, dacă vor încerca să urmeze cu strictețe sfaturile date, am credința că vor putea trage reale foloase ușurându-și munca la pregătirea lecțiilor.

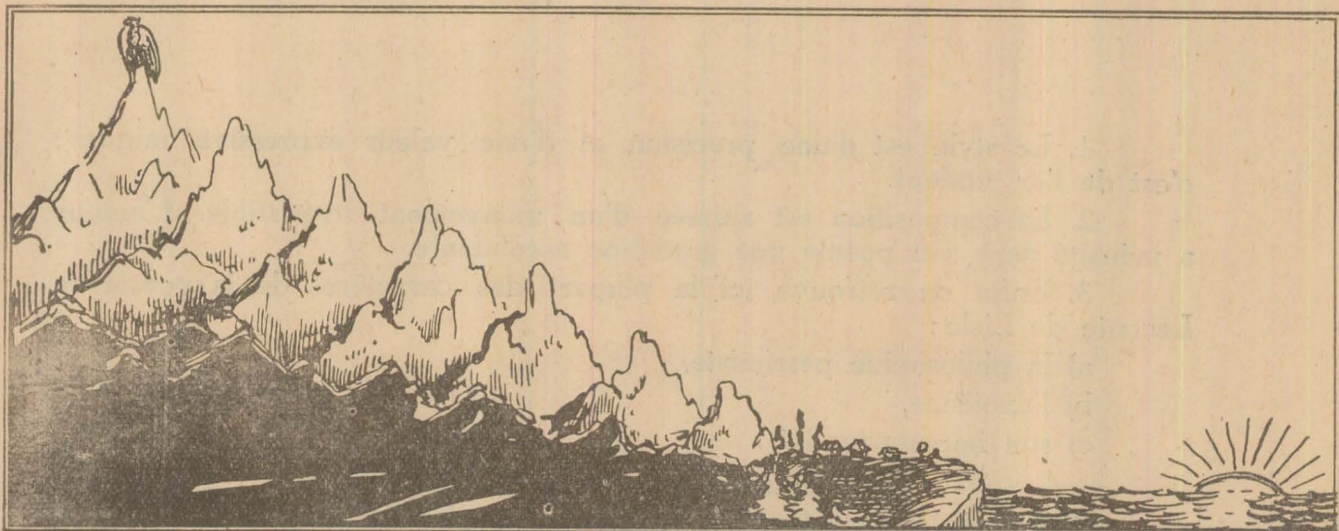

I. TOADER: PICTURĂ BISERICESCĂ.

I. TOEDER: PICTURĂ BISERICESCĂ.

LE SOMMEIL DU CONDOR

EXPLICATION FRANÇAISE,

par L. COMBI, professeur au lycée „Decebal“.

I. GENRE DE COMPOSITION.

„Le Sommeil du Condor“ est un poème descriptif de Leconte de Lisle.

II. LOCALISATION.

Ce poème fait partie des „Poèmes Barbares“, recueil de pièces dont le sujet est emprunté, comme l'indique le mot *barbare* (*étranger*, c'est-à-dire étranger à la Grèce et à l'Inde, terres classiques et patries spirituelles de Leconte de Lisle), à la bible, à la légende et à l'histoire celtiques, scandinaves . . . à la vie et aux paysages de l'Afrique et de l'Amérique . . .

Qain, l'Epée d'Angantyr, les Eléphants, le Rêve du Jaguar, le Bernica, la Fontaine aux Lianes, font également partie des „Poèmes Barbares“.

III. DIVISION.

On peut distinguer trois parties dans ce poème :

a) la première, qui comprend les huit premiers vers, est une vue panoramique du paysage que l'oiseau va survoler et un portrait physique et moral du Condor,

b) la deuxième partie, formée des huit vers suivants, est une description de la nuit tombante,

c) la troisième est une narration descriptive de l'envol et du Sommeil du Condor.

Ce poème est un des plus beaux qu'ait écrits Leconte de Lisle : l'inspiration, puissante et sublime, a fourni à l'artiste un sujet d'une originalité exceptionnelle. L'artiste, en pleine possession de tous ses moyens, a exploité son inspiration avec un rare bonheur.

1. Le style est d'une précision et d'une valeur expressive uniques : c'est de l'or rutilant.

2. La composition est animée d'un mouvement irrésistible. L'auteur a ménagé dans son poème une gradation ascendante.

3. Enfin on retrouve ici la plupart des caractères de la poésie de Leconte de Lisle :

- a) la philosophie pessimiste,
- b) l'exotisme,
- c) son impersonnalité.

IV. EXPLICATION DÉTAILLÉE.

1. *Par delà l'escalier des roides Cordillères,*

2. *Par delà les brouillards hantés des aigles noirs,*

3. *Plus haut que les sommets creusés en entonnoirs,*

4. *Où bout le flux sanglant des laves familières,*

5. *L'envergure pendante et rouge par endroits,*

6. *Le vaste oiseau, tout plein d'une morne indolence,*

7. *Regarde l'Amérique et l'espace en silence,*

8. *Et le sombre soleil qui meurt dans ses yeux froids.*

Le premier vers est un puissant coup d'aile, que le génie de Leconte de Lisle donne à sa pensée, pour nous transporter sur les cimes solitaires des rudes montagnes de l'Amérique du Sud. Les deux premiers mots — *par delà* — sont déjà un élan, l'élan de la pensée qui se détache des basses régions pour franchir l'espace. Le mot *escalier* ajoute à l'idée d'espace — espace à parcourir — celle d'effort, effort à fournir pour franchir l'espace : plusieurs bonds formidables nous permettant de passer d'une cime à l'autre, nous transportant de plus en plus haut.

Ces effets, Leconte de Lisle a pu les produire grâce à la *puissance évocatrice de son style*.

Ce premier mouvement est suivi d'élan nouveaux, de vastes coups d'ailes qui nous entraînent de plus en plus haut, si bien que le paysage — la chaîne des Cordillères — est bientôt à nos pieds.

Ce panorama, nous le distinguons à peine désormais, puisque nous survolons même les brouillards qui couronnent les sommets. À peine apercevons-nous, à travers les nuages qui les estompent, les entonnoirs des cratères. Telle est la progression, non pas ascendante, mais vertigineuse des détails du paysage à parcourir dans les quatre premiers vers : l'escalier des Cordillères à escalader, les nuages hantés des aigles noirs à dominer, les entonnoirs des cratères à survoler. Au lieu de créer une atmosphère appropriée à son sujet, le poète nous a ravis dans la solitude farouche où vit le Condor. L'expérience et la vie sont les „méthodes“ d'initiation les plus efficaces.

Remarquez également la répétition des deux premiers mots au début du second vers : Leconte de Lisle veut nous entraîner à la conquête des hautes régions ; pour escalader l'Olympe, il fallait aux Titans moins de témérité...

Ce qu'il faut admirer surtout dans ce vigoureux et grandiose tableau, c'est à la fois *la netteté du dessin* et *le mouvement* qui nous emporte dans une ascension vertigineuse.

Cette netteté et ce mouvement ont été obtenus grâce à l'exactitude géographique des termes. Plus que tous les Parnassiens, Leconte de Lisle était épris de précision scientifique. Il a toujours visé, d'autre part, à la netteté du dessin et au relief de l'image qu'il voulait suggérer. Il a ainsi concilié l'art — un art puissant — et *la science*, l'érudition.

Alors apparaît l'oiseau, dont le poète évoque vigoureusement, la silhouette géante et la majesté sereine.

Le vers 5 est une esquisse expressive: „*l'envergure pendante et rouge par endroits*“ nous suggère, mieux qu'une description minutieuse, la forme et la couleur des ailes du condor perché sur un pic.

La poésie est un art souverainement suggestif qui doit laisser au lecteur initié le plaisir et le droit de créer à son tour, sinon de deviner et de savourer l'impression dont le poète a joui. La poésie est communion entre le poète et le lecteur. Non que Leconte de Lisle ait renoncé à son exactitude habituelle dans la peinture des animaux. Il a au contraire tenu compte des effets de perspective et des conditions atmosphériques. Aux yeux d'un spectateur situé dans la plaine, un condor n'apparaît guère plus gros qu'un point. D'ailleurs le poète vise plutôt à produire une impression, à suggérer un état d'âme, propre au climat de la région, qu'à peindre.

Le vaste oiseau, en effet, est *tout plein d'une morne indolence*. Ne taxons-nous pas d'indolence les gens qui demeurent indifférents à nos préoccupations matérielles et qu'ennuient la banalité de nos propos quotidiens? Le condor a l'air morne et indolent parce qu'il est indifférent aux agitations des quadrupèdes et des... bipèdes, et il est morne parce qu'il vit seul. S'il pouvait parler, il dirait probablement, comme le Moïse de Vigny: „Seigneur, vous m'avez fait puissant et solitaire...“

Les vers 7 et 8 renforcent et justifient cette impression. Le condor, indifférent et majestueux, regarde sans enthousiasme, en *silence*, l'„Amérique et l'espace“ où la vie semble s'éteindre.

Mais voici le silence et la nuit; ils viennent grandir le décor déjà prodigieux. Tous les mots ajoutent à l'impression initiale d'immensité et de vertige: cet espace vide et silencieux est le royaume du condor. L'oiseau le remplit de son âme dédaigneuse et sereine. Pour exprimer ces idées et ces impressions, le poète recourt encore à des mots expressifs; le 8ème vers allie deux impressions d'ordre différent, une impression physique et une impression morale: Et le *sombre* soleil qui *meurt* dans ses yeux *froids*.

*La nuit roule de l'Est, où les pampas sauvages
Sous les monts étagés s'élargissent sans fin;
Elle endort le Chili, les villes, les rivages,
Et la mer Pacifique, et l'horizon divin;
Du continent muet elle s'est emparée:
Des sables aux coteaux, des gorges aux versants,
De cime en cime, elle enfle, en tourbillons croissants,
Le lourd débordement de sa haute marée.*

Ce qui frappe à première vue dans ce vigoureux tableau de la nuit tombante, c'est d'abord le renouvellement heureux d'une expression devenue désuète; ensuite et surtout, c'est le mouvement irrésistible qui lance, telle une marée d'ombre, la nuit aux sommets les plus élevés, jusqu'au delà de l'horizon. On ne pouvait mieux rendre la puissance de la nuit et l'élargissement jusqu'à l'infini du paysage contemplé. Comme dans la première partie, nous rencontrons des termes remarquables par leur précision et leur valeur expressive. Les noms (*Chili, Pacifique, mer* au lieu d'Océan, *pampas, tourbillons, marée*) localisent et fixent la vision au lieu de la laisser s'évaporer. Tandis que les paysages de Lamartine flottent dans la mémoire, ceux de Leconte de Lisle s'y impriment profondément: l'exactitude géographique de Leconte de Lisle fait totalement défaut à Lamartine. Les verbes (*roule, s'élargissent, endort, s'est emparée, enfle*) concrétisent des mouvements et des mouvements d'ombre, insaisissables.

Les adjectifs (*sauvages, étagé, divin, muet, croissants, lourd, haute*) renforcent la valeur concrète des mots, ou l'impression que le poète suggère (l'horizon *divin* = divinisé par les splendeurs du couchant). C'est grâce à cette précision dans l'emploi de termes concrets que Leconte de Lisle a réussi, dans ce tableau de la tombée de la nuit, à nous donner l'impression d'une marée d'ombre, aux vagues successives de „tourbillons croissants“ ou à évoquer le tableau grandiose et touchant d'un monde endormi.

*Lui, comme un spectre, seul, au front du pic altier,
 Baigné d'une lueur qui saigne sur la neige,
 Il attend cette mer sinistre qui l'assiège:
 Elle arrive, déferle et le couvre en entier.
 Dans l'abîme sans fond la croix australe allume
 Sur les côtes du ciel son phare constellé.
 Il râle de plaisir, il agite sa plume,
 Il érige son cou musculeux et pelé,
 Il s'enlève en fouettant l'âpre neige des Andes,
 Dans un cri rauque il monte où n'atteint pas le vent,
 Et loin du globe noir, loin de l'astre vivant,
 Il dort dans l'air glacé, les ailes toutes grandes.*

Le poète a tracé d'abord avec soin un tableau d'une prodigieuse grandeur autour d'un être solitaire et farouche, le Condor.

Puis roulant sur les mers et les océans, déferle la nuit. La scène a changé, l'oiseau s'émeut; un combat se livre où la nuit semble triompher tout d'abord. Alors tout disparaît; le Condor, seul, demeure. Il prend puissamment l'essor il monte plus haut que les sommets les plus élevés, nous entraînant dans son ascension vertigineuse.

Il semble que la progression du poème doive s'arrêter là. Il n'en est rien cependant, car le poète nous réserve une impression plus forte: dans une nouvelle immobilité formidable, l'oiseau prolonge, dans le sommeil, sans effort et sans conscience, son envol magnifique. Le poème, qui s'arrête sur cette vision, est tout entier composé pour donner cette impression d'envol

puissant: dès le premier vers et dans l'immobilité il y a déjà comme un mouvement d'ascension et notre esprit se transporte sur les plus hauts sommets; au dernier vers, il semble que la terre ait disparu tandis que le condor, au-delà de toute limite, plane, tel un dieu.

L'examen des détails confirme cette impression générale en y ajoutant un certain nombre de sensations qui la renforcent, l'amplifient et la précisent. Chaque mot de ce passage mériterait d'être souligné tant il est évocateur et nécessaire.

Le vers 17 fait surgir tout à coup, au-dessus des vagues d'ombre qui semblent vouloir l'engloutir, la statue du condor et son socle, ou, pour respecter l'originalité de l'image, son spectre perché sur le front étincelant du titan:

Lui, comme un spectre, seul, au front du pic altier.

Observez d'abord la place du pronom *lui*, si bien mis en vedette. Remarquez à ce propos que le condor n'a pas été nommé une seule fois dans la poésie; le poète le désigne chaque fois par un pronom ou par une périphrase: *il, le vaste oiseau*. Seuls les mauvais peintres éprouvent le besoin d'indiquer le sujet de leurs toiles. D'ailleurs ce *lui* est presque un cri d'effroi, que justifie l'apparition d'un spectre. Remarquez aussi la personnification du pic: il est *altier* et il a un *front*.

Le vers suivant semble ajouter à l'effroi causé par le *spectre* l'horreur d'un abominoable forfait ou d'un sinistre présage:

Baigné d'une lueur qui saigne sur la neige.

En toute autre circonstance, l'expression pourrait évoquer telle féerie dont les hautes montagnes nous gratifient parfois au lever ou au coucher du soleil, lorsque les dernières ou les premières lueurs du jour projettent sur les neiges éternelles des reflets rouges on font danser de ravissants flocons roses.

Le mot *baigné* paraît justifier cette dernière interprétation, du moins en partie.

Jusqu'à présent, nous avons pu contempler le condor dans une immobilité complète. Mais voici qu'il s'éveille, voici qu'il sort de sa torpeur apparente:

Il attend cette mer sinistre qui l'assiège.

Les deux mots les plus importants du vers qui précède sont deux verbes: *attend, assiège*. Dans le premier il y a une idée de force calme et confiante: le condor attend la nuit de pied ferme. Le second verbe contient une idée d'attaque, de siège: la „mer sinistre“ enserme progressivement le condor de ses vagues d'obscurité.

Elle arrive, déferle et le couvre en entier.

Ce vers rend avec vigueur les trois phases de l'assaut final de la nuit:

- 1) *elle arrive*: la marée d'ombre attaque,
- 2) *déferle*: la vague d'assaut se heurte et se brise en écumant contre le vaisseau aérien,
- 3) *et le couvre en entier*: les gouttes d'obscurité jaillies de la vague tombent et reforment la formidable lame qui déborde littéralement le condor.

Image hardie et pourtant juste. Autre mérite de l'image, brièveté : trois verbes, trois phases.

Mais le triomphe des ténèbres sera de courte durée. Voici précisément que

Dans l'abîme sans fond la croix australe allume sur les côtes du ciel son phare constellé.

Il n'y a pas de mot pour qualifier les deux vers qui précèdent : nous n'avons pas encore trouvé d'unité, on ne la trouvera jamais, pour mesurer l'infini. Et pourtant nous trouvons dans l'éclat de cette image un reflet de l'infini. Tout est sublime dans ces deux vers : la forme et l'idée.

Et, ce qui est encore plus surprenant, la métaphore, juste, a le pouvoir de donner des ailes à notre imagination.

Le premier hémistiche : *dans l'abîme sans fond* nous permet de sonder l'espace. Le second et le quatrième : *la croix australe allume son phare constellé*, qui font d'une constellation une gardienne de phare et un phare, créent un mythe digne d'Homère. Enfin le troisième sème dans le vide infini des rivages hospitaliers : *sur les côtes du ciel*.

Cette fois-ci le condor s'émeut. Il savait pourtant que la nuit serait vaincue, d'où la confiance dont il a fait preuve au cours des assauts que la mer sinistre lui livrait. Il savait d'autre part que les injures n'atteignent pas l'âme du sage, d'où le calme, d'où l'apparente indifférence qu'il a opposée à la furie de la marée montante. Il attendait l'instant de la revanche, il attendait peut-être même le signal de son combat à lui. Le voici : c'est la croix australe qui le lui donne du fond de l'infini.

Les quatre vers suivants retracent les phases de l'envol du condor. Constatons d'abord qu'il prend bien son temps :

1) *Il râle de plaisir* : cela prouve qu'il est capable de s'émouvoir, comme de contenir son émotion ;

2) *Il agite sa plume* = il agite ses ailes : signe de prudence ;

3) *Il érige son cou musculeux et pelé* : preuve de volonté et de vigueur (beau détail de statue) ;

4) *Il S'enlève en fouettant l'âpre neige des Andes* : à l'idée de force et de volonté, s'ajouté, ici, l'idée de persévérance dans l'effort pénible, (vigoureuse esquisse digne d'un peintre) ;

5) *Dans un cri rauque, il monte où n'atteint pas le vent*.

Le condor s'émeut de nouveau. Mais cette fois, ce n'est plus un râle de plaisir qu'il fait entendre, c'est un cri de triomphe : il s'est mis hors d'atteinte de tout ce qui est terrestre, même du vent.

Remarquons ce qu'il y a de farouche, de sauvage dans les cris, dans les sons émis par l'oiseau. Le condor est un être solitaire ; il n'a donc pas à surveiller le timbre de sa voix... ni à étudier ses gestes et ses attitudes. Voilà pourquoi son cri est *rauque*, voilà pourquoi *il râle* de plaisir.

Dans le vers suivant :

Et loin du globe noir, loin de l'astre vivant,

remarquons la répétition du mot *loin* (il y a inclus dans ce mot un ardent

désir de libération, de paix et de sérénité), et l'opposition du *globe noir* à *l'astre vivant*. Cette opposition est d'autant plus frappante que le poète désigne par des termes différents, mis en contraste, un seul et même objet: **la terre**, plongée dans l'obscurité et portant d'innombrables êtres animés et animée elle-même. La définition des termes va nous aider à dégager l'idée que Leconte de Lisle veut exprimer.

Un *globe* est une forme sphérique.

Un *astre* est un corps celeste (étoile, planète ou comète).

La terre est à la fois un globe et un astre.

Le condor n'aperçoit au-dessous de lui qu'un *globe noir*, qu'une forme, qu'une apparence: *Maya*.

Mais il sait que cet *astre est vivant*, ou, si vous le voulez bien, que ce globe est un monde de vie manifestée. Or la vie manifestée, c'est l'emprisonnement de l'âme dans la matière. Le condor, tend à se détacher de la matière, de la forme qui apparaît, à l'âme parvenue à la pure lumière, comme une ombre. On peut donc voir dans ce vers l'influence de la doctrine bouddhiste, chère au poète, sur sa pensée. Si cette interprétation n'est pas trop forcée, on ne se trompera pas en prenant le dernier vers:

Il dort dans l'air glacé, les ailes toutes grandes
pour une figuration poétique du Nirvâna, cette ascension de l'âme, apparemment immobile, dans une sphère où tous les désirs terrestres sont éteints.

V. Philosophie.

Nous avons signalé, au cours de notre explication détaillée, les qualités de forme de ce poème: la composition savante, la précision des termes concrets et le relief de ce style si propre à traduire des sensations plastiques. Nous avons vu se profiler sur la ligne d'horizon la vaste chaîne de la Cordillère et s'étager l'escalier géant de ses massifs. Puis nous avons assisté, du haut d'un pic, à la ruée de la nuit, succession de marées d'ombre de plus en plus hautes accourues de tous les points de l'horizon à l'invasion des plaines, des villes et des rivages, d'abord, puis à l'assaut des montagnes, enfin au siège des pics qu'empourpent les dernières lueurs du couchant. En dernier lieu nous avons suivi le condor dans son envol vers une région que rien de terrestre ne peut atteindre et nous avons éprouvé dans notre ascension la sensation et le vertige de la profondeur.

Il nous reste à découvrir l'idée qui plane au-dessus des sensations plastiques, tel un condor au-dessus d'un monde plongé dans les ténèbres. Cette idée, rendue aussi concrète que possible, est une vision de la vie, de tous ses aspects et de tous ses plans. Leconte de Lisle nous fait songer à la condition du poète qui, à la manière du condor, plane au-dessus des foules qu'il domine et de leurs vaines agitations qu'il dédaigne.

Il a peut-être voulu exprimer une conception encore plus large de la Vie. La montée inconsciente, apparemment, du condor endormi nous fait songer également à la sérénité du Nirvâna bouddhique, ascension de l'âme délivrée du cycle des incarnations vers les sphères divines ainsi qu'à la béatitude

ineffable des élus admis, dans le ciel des chrétiens, à gravir les degrés de la vision de Dieu et de l'union des âmes avec le Créateur.

VI. Exotisme.

Conception grandiose, sublime, qui justifie, autant que les données scientifiques du poème, le choix du cadre et de l'être vivant qu'on y place. Les pics altiers et l'âpre neige qui les couronne conviennent aussi bien au talent du poète qu'à la conception du philosophe.

L'âme qui veut s'élever en perfection ne saurait s'épanouir dans la plaine des besoins matériels, au milieu des délices et des agitations du monde. Aucun chemin de fleurs ne mène au ciel. Il lui faut la solitude des cimes immaculées : voici la Cordillère des Andes, dont les géants seuls peuvent gravir l'escalier ; et voici un géant capable de la survoler, le condor.

VII. Impersonnalité.

Justement, un de ces êtres que le poète aime à contempler et à décrire. Force calme et confiante, beauté farouche, dédain de la foule, amour de la solitude, voilà des thèmes propres à tenter la plume de Leconte de Lisle ; le condor, qui possède toutes ces qualités, lui en offre une synthèse vivante. Quand le poète a choisi un pareil sujet et que le philosophe a trouvé un pareil interprète, il est aisé de faire de la poésie descriptive et impersonnelle. Seulement il faut avoir le talent d'un Leconte de Lisle. Car c'est une entreprise audacieuse de vouloir faire de la poésie impersonnelle en exprimant ses propres conceptions philosophiques et les réactions de sa propre sensibilité au contact du monde.]

Lung e drumul Clujului.

cântec popular, cules și armonizat pentru cor mic cu solo de tenor.

de: J. Ignaton.

Allegretto *Andante*

Solo de Tenor. *mf.*

Sopr. *rit...*

Alt. *Col. sopr.*

Tenor. *Col. sopr.*

Bass. *Col. sopr.*

1 Lung e dru - mul.
2 Dru - mul Clu - ju - lui.
3 Dru - mul Clu - ju - lui.

1 Lung e dru - mul.
2 Dru - mul Clu - ju - lui.
3 Dru - mul Clu - ju - lui.

Solo de Tenor. *mf.*

Sopr. *rit...*

Alt. *Col. sopr.*

Tenor. *Col. sopr.*

Bass. *Col. sopr.*

1 Clu - ju - lui se ga - ta. Dar mai lung e - al
2 lui se ga - ta. Al do - ri - lui
3 lui nu a - re. Nici o pie - ce

1 Dru - mul Clu - ju - lui. Dar mai lung e - al
2 lui se ga - ta. Al do - ri - lui
3 lui nu a - re. Nici o pie - ce

1 Clu - ju - lui se ga - ta. Dar mai lung e - al
2 lui se ga - ta. Al do - ri - lui
3 lui nu a - re. Nici o pie - ce

Strofa 1,2. Final la strofa 3.^a

1ma *2. do*

Solo de Tenor. *pp*

Sopr. *pp* *rit...*

Alt. *pp*

Tenor. *pp*

Bass. *pp*

1 do - ru - lui
2 ni - o - da - ta.
3 ca in - ca - le.

3al do - ru - lui mi se a - ve.

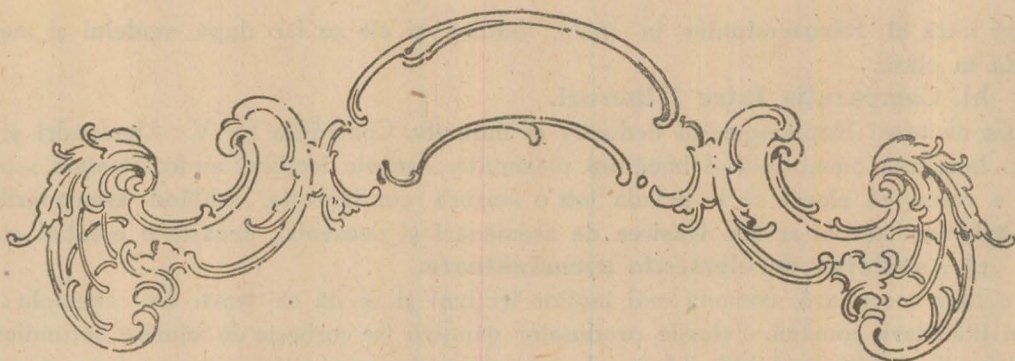
Col. sopr.

Col. sopr.

Col. sopr.

*N.B. Culeasă din comuna Brăzești, Județul Turda, de pe valea
Ariesului, dela D-nul Iosif Pop, protopop în Aiud.*

TEZELE DE SINTEZĂ

de D. I. L. SIRCA.

Art 17 din legea învățământului secundar și ord. On. Minister al Ed. Naționale No. 34226—1940, prin care examenele de sfârșit de an școlar se înlocuiesc printr'o teză generală și sintetică a produs o îngrijorare în lumea școlărească.

Această alarmă este în întregime nemotivată, deoarece și până acum pedagogia recomanda ca lucrările elevilor să fie generale.

Nou în ordinul Ministerului este numai termenul de sinteză.

Sinteza este gruparea de elemente cunoscute, într'un întreg.

Ea poate fi de două feluri: a) Reproductivă. b) Creatoare.

Cea reproductivă reface același întreg din elementele sale componente; sinteza creatoare îmbină sub o formă nouă elementele vechi. Temele de sinteză trebuie înțelese ca o îmbinare sub o formă nouă a cunoștințelor asimilate în timpul anului. Se cere asta pentru a nu pune în joc numai memoria elevului, ci și facultatea prin excelență intelectuală; gândirea, cu funcțiunile ei de: discriminare, raportare, critică etc. sau cum se exprimă Collard: să nu pună la lucru mai de grabă degetele școlărilor, decât spiritul lor.

Odată principiile stabilite, e ușor a se distinge o teză de sinteză de una de reproducere. Sunt teze de sinteză acelea, care pun în joc gândirea, b) care pleacă dela elemente cunoscute și le grupează într'un întreg, care întreg nu se aseamănă cu niciuna din lecțiile predate în clasă.

Nu există un fel unic de a concepe tezele de sinteză. Ele se prezintă sub diferite forme.

Înainte de a le enumera, să precizăm încă o idee. Nu toate lecțiile, tratate în manual, sunt lecții analitice. Sunt și lecții sintetice. Fiecare manual tratează și unele probleme, care prin natura lor au un caracter sintetic. Asemenea subiecte, tratate în clasă, nu se pot da ca subiecte de teză, deși au un caracter sintetic, fiindcă la reproducerea lor scrisă, ele ar pune în joc numai memoria.

Felurile tezelor de sinteză.

a) **Prin analogie.** Elevii au un model: lecția făcută în clasă. Elevilor li se dă un subiect nou, pe care îl vor rezolva după modelele din carte exemplu: La L. Română, după ce s'a tratat descrierea, narațiunea, li se poate da ca temă: Descrierea cetății Devei.

Tot aici intră și retroversiunile la limbă, fiindcă și ele se fac după modelul și metoda învățată în clasă.

b). Comparația între 2 lucruri.

Exemplu de teze: Raționamentul deductiv și inductiv. Comediile lui V. Alecsandri și Caragiale. Imaginea memorială și imaginea plăsmuită. Ambele lecțiuni, au fost tratate separat. Acum e vorba ca elevul să le prindă într'o singură configurație, arătând asemănările și deosebiriile care se pot sesiza. Găsirea de asemănări și deosebiri, aceasta e esențial ei.

c) Asocierea de elemente asemănătoare.

Se ia o idee secundară, comună mai multor lecțiuni și se dă ca temă. De exemplu: Nuvela în literatura română. Felurile produselor gândirii (se vorbește de felurile noțiunilor, judecăților și raționamentului). Ideea de structură la percepție, reprezentare, imaginea plăsmuită și cea abstractă.

d) Subiecte noi. (forma A.).

Se ia o idee nouă, netratată ca lecție, dar care poate să fie expusă cu ajutorul cunoștințelor transmise elevilor în lecțiuni diferite. Aici numai tema e nouă, materialul e posedat de elevi. E originală și aranjare a acestui material, deducțiile și inducțiile pe care le pot face elevii.

La logică aș putea da fără frică următoarea teză: Judecata, ca actul cel mai elementar de pe latura intelectuală

e) Rezolvarea de probleme.

Aceasta cere stăpânirea mai multor cunoștințe. Aici intră toate problemele de matematică, analizele gramaticale și sintactice dela Limba română, problemele de logică etc.

f) Subiecte noi. (forma B).

Subiectul tezei e o cunoștință nouă. Elevul nu posedă cunoștințele pentru a o lucra. Ise pune la dispoziție bibliografia și cărțile de unde se poate inspira.

Din expunerea aceasta rezultă 2 lucruri:

Sunt teze de sinteză mai ușoare și mai grele,

Iată ierarhia lor după greutate:

a) Asocierea de elemente asemănătoare. b) Analogia c) Comparările d) Subiecte noi, forma A. e) Probleme aplicative. f) Subiecte noi, forma B.

Profesorul le va doza ținând seama de 2 lucruri:

1) Vârsta elevilor

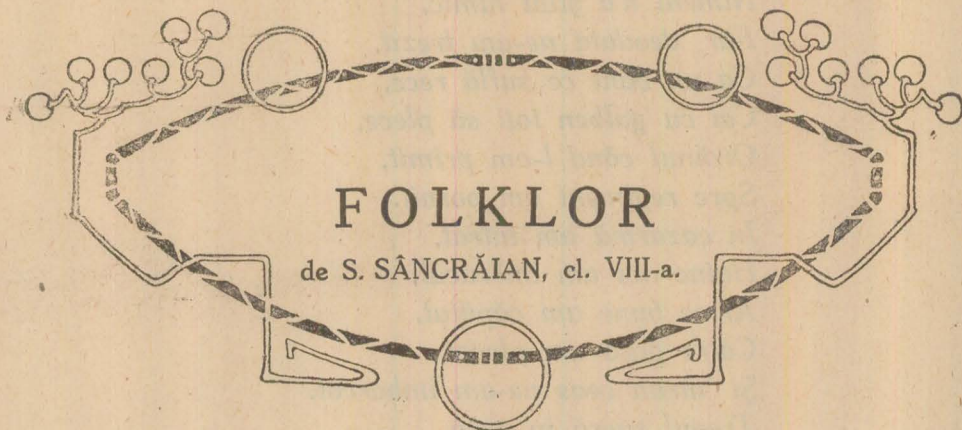
2) Gradul de orientare al clasei în materia respectivă.

Diferitele obiecte de învățământ se pretează în mod diferit la tratarea uneia sau alteia dintre aceste feluri de teze. Sunt obiecte la care s'ar putea aplica mai bine și fără a forța, comparările; la alte obiecte temele prin analogie. Vom da tezele de sinteză cele mai frecvente din studiul respectiv.

E de discutat însă o idee pedagogică: Dacă teza de sinteză trebuie sau nu pregătită în clasă. În primul caz elevul bănuiește subiectul care se dă.

Sunt de părere să pregătim spiritul tezelor de sinteză, felul cum trebuie să se lucreze o asemenea teză, stăruind asupra cunoștințelor pe care le vor utiliza.

Altfel elevul vine pregătit de acasă, cu teza în buzunar și scopul urmărit de aceste teze: de a sintetiza elevul însuși într'un întreg elementele răslețite nu se mai atinge, iar punerea în funcțiune a gândirii nu se mai face.

*De-ai ști mândră, dragă floare,
De ce inima mă doare,
De ce trag atâta chin
Și de dorul cui suspin,
Tu mi-ai zice-atuncia mie:
„Bade-a ta sunt pe vecie“,
Căci tu știi, poate și crezi,
Dar ți-e frică să-mi urmezi.*

*Dragu-mi-i cu cine joc,
Că miroase a busuioc;
Dragu-mi-i cu cine sâr,
Că miroase a călăpăr.*

*Frunză verde lemn uscat,
Am avut trei mândre'n sat
Și pe toate le-am lăsat!
Una'n deal și alta'n vale,
Una pe ulița mare.
Cea din deal ca un pahar,
Cea din vale ca o floare,
Cea de pe ulița mare
Pare că-i ruptă din soare.*

*Foaie verde de sub rouă,
In anul treizeci și nouă,
La mijloc de postul mare,
A sunat mobilizare.*

Nimeni n'a știut nimic,
Făr' deodată ne-am trezit,
Ca un vânt ce suflă rece,
Cei cu galben toți să plece,
Ordinul când l-am primit,
Spre regiment am pornit.
In cazarmă am intrat,
Haine noi am îmbrăcat,
Arme bune am căpătat,
Către gară am plecat
Și 'ntrun ceas ne-am imbarcat.
Trenul șueră în gară,
Rămâi cu bine a mea țară!
Peste văi, peste hotară,
Pân' la granița ungară.
Iar când Paștile soseau
Și popii slujbe făceau,
Noi cartușe ne luam
Și la tranșee săpam.
Tot săpam și suspinam
Și la Unguri ne gândeam,
Ne gândeam să-i întâlnim
Oură roșii să ciocnim.
Dar nu ouă de găină,
Ci cartușe la inimă,
Ca să nu se mai gândească,
Tot la Țara Românească.

Arză-te focul om drag,
De mână mă duci la iad.
Ba eu nu te duc de mână,
Că vii tu de voie bună.
Cu bădița drăgălaș,
Șezi în casă ca'n oraș;
Dar cu bădița urît,
Șezi în casă ca'n pământ.

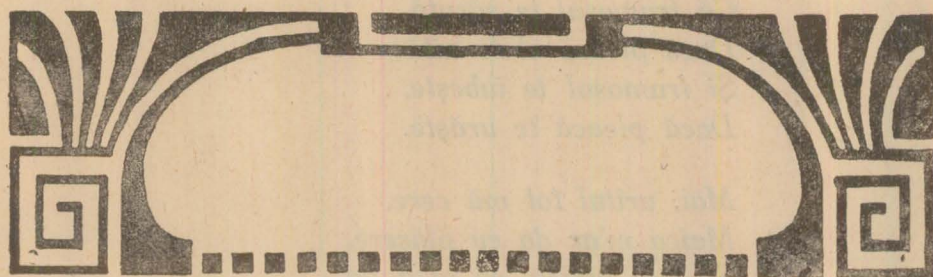
Cât îi fi și-i mai trăi
La frumos oiu lăcomi;
Că frumosu-i bun de fală,
Te sărută și te'nșeală;

*Că frumosul te sărută,
Dacă pleacă el te uită;
Și frumosul te iubește,
Dacă pleacă te urăște.*

*Măi, uritul tot mă cere,
Maica m'ar da cu plăcere.
Să știi maică, că m'ai da,
Mai bine m'aș spânzura,
In marginea Oltului,
In bătaia vântului,
In mijlocul târgului,
Ca să vadă tot târgul
Ce plătește uritul.*

*Auzit-am și știu bine
Că te lași mândro de mine;
Lasă-te cu Dumnezeu
Că mie nu-mi pare rău;
Numai drumul de l-oi trece,
Și ca tine-oiu găsi zece.*

MAI MULTĂ ȘTIINȚĂ ÎN AEROMODELISM

de KOZMA LADISLAU Cl. VIII.

Instructor aeromodelist

Ținta aeromodelismului trebuie să fie de a se prezenta la concursuri cu modele de concepție proprie. Nu este tot una, dacă modelul e plănuit de tine, sau numai executat după un plan oarecare, cumpărat gata: în primul caz ai dat dovadă de o cunoștință temeinică, calitățile modelului fiind în funcție de cunoștințele posedate; în al doilea caz ai dat dovadă numai de abilitatea mâinii.

La noi nu s'a făcut încă o deosebire între modele proprii și cele lucrate după planuri cumpărate, tocmai din cauza lipsei de modele proprii satisfăcătoare. Și, cu toate acestea, abia s'a ajuns cu propulsoare timpul de un minut, în timp ce în Anglia și Franța media obicinuită e de 4—5 minute. Anul trecut un propulsor englez a ajuns performanța de 32 minute.

Faptul că modelele planoare ajung performanțe minute și chiar excepționale (la concursul regiilor din Cluj, un model a sburat timp de un ceas, ajungând aproape recordul mondial) arată că avem atât material bun, cât și aeromodeliști pricepuți. Însă, pe deoparte construcția planoarelor este cu mult mai simplă (lucrând după un plan bun poți să reușești, chiar și fără cunoștințe prealabile), pe de alta rezultatele au fost atinse în general de cei bine pregătiți, relativ puțini la număr.

Majoritatea concurenților însă, cu toate că s'au prezentat cu modele executate minutat, n'au putut ajunge nici un rezultat, tocmai din cauza lipsei de cunoștințe teoretice, fără care natural nu le-au putut pune la punct. Și astfel, modele executate cu atâta muncă și cheltuielă, se prădau fără niciun folos. Acest fenomen s'a remarcat mai ales la propulsoare, care sunt mult mai gîngăse și mai instabile decât planoarele (rezultatul optim, de un minut, atins la Concursul Național, e destul de elocvent). Elicea, cauciucul, terenul de aterisaj etc. sunt toate elemente în plus, care contribuie în mare măsură și la micșorarea calităților planoarelor.

Rezultatele sunt și mai mult reduse prin folosirea așa numitelor „profile originale”, prin care aeromodeliștii își dau un certificat de analfabetism complet (a construi un profil, este un lucru foarte dificil, ce se efectuează de ingineri specialiști). Foarte puțini aeromodeliști pot să se perfecționeze într'atâta, ca să construiască profile folosibile. Construirea elicelor este și până în prezent ignorată de majoritatea aeromodeliștilor, cu toate că se bazează pe o construcție grafică foarte simplă. (Am avut ocazia să remarc la cercuri cu pretenții, chiar și elici cu unghiul constant).

Așa se explică faptul, că cercul nostru, cu tot numărul redus al concurenților, a

reuşit să câştige la concursurile trecute majoritatea premiilor, date pentru propulsoare, cu toate că în ce priveşte materialele folosite am rămas cu mult în urma cercurilor din oraşele mari. Publicul de multe ori a râs, când a observat — de exemplu — roţile făcute din capacele cutiilor de medicamente.

Nici nu este însă de mirare neştiinţă modeliştilor noştri, căci ei nici nu au la dispoziţie o literatură specială în limba românească şi prea puţini au posibilitatea de a-şi procura cărţi străine. Este greşit argumentul că aeromodelistul trebuie să se desvolte, trăgând concluziile propriilor sale experienţe. Numai când şi-a însuşit toate cunoştinţele de bază, poate experimenta cu succes (niciun chimist nu poate experimenta fără să cunoască elementele chimiei). Faptul că aeromodelismul nostru e încă în faza de dezvoltare, nu poate fi o scuză pentru viitor.

Am fost nevoit să fac această introducere cam lungă, pentru a dovedi necesitatea de a calcula precis şi a studia conştiincios modelele.

Am vorbit mai sus de profilul modelului; alegerea lui potrivit caracterului modelului este prima şi fundamentală operaţie în planuirea unui model, însuşirile modelului fiind în funcţie de proprietăţile lui. Din datele profilului putem calcula viteza, distanţa de planare şi viteza de coborîre a modelului. Nu se găsesc profile studiate special pentru aeromodele. S'a dovedit însă că profilele de la avioanele mari, cât şi formulele de construcţie, se pot folosi şi la aeromodele. Condiţia de asemănare între o machetă şi un avion este după ecuaţia lui Navir Stokes ca $R = \frac{v \cdot b \cdot \lambda}{u}$ (numărul lui Roynols), să fie egal în ambele cazuri.

v = viteza circulaţiei. b = dimensiunea corpului
 λ = densitatea gazului. u = coeficientul de viscozitate.

Presupunând $\frac{\lambda}{u}$ în amândouă cazurile egale (densitatea aerului şi coeficientul de viscozitate variind foarte puţin) va trebui ca produsul $V \times b$ să rămână constant. În timp ce valoarea lui la avioane e de circa 100.000, la machete e de 10.000, la aero-modele e deci şi mai redusă, viteza lor fiind foarte mică. Din această cauză vor trebui modificate şi formulele conform acestei diferenţe.

Fiecare profil studiat are:

1. Un desen al profilului.
2. Un tabel cu dimensiunile profilului.
3. Polara profilului (cu un tabel al datelor mai importante).
4. Un scurt rezumat al însuşirilor.

Polara profilului este reprezentarea variaţiei C_z în funcţie de C_x într'un sistem de axe rectangulare (Adică a variaţiei portanţei, forţei de ascensiune, în raport cu rezistenţa de înaintare, transformate în nişte numere fără dimensiuni). Această curbă se reprezintă între 10 şi 20 grade, căci acestea sunt limitele între care variază în mod normal incidenţa aripei, faţă de direcţia de înaintare.

Pentru a ajunge coeficienţii C_x , C_z care reprezintă portanţa şi rezistenţa aripei, pornim dela formula rezistenţei aerului, exercitată asupra unui corp în mişcare: $F = k \cdot s \cdot v^2$ (Această formulă s'a explicat în mod amănunţit în revista Nr. 1-2, volumul 3).

„F”, care este perpendicular pe planul aripei şi se aplică în centrul de presiune, se poate descompune în doua componente. (Precum s'a explicat în volumul precedent).

1. Una verticală, forţa de ascensiune: $F_z = F \cos \alpha$ sau $F_z = KSV^2 \cos \alpha$ (c. α = incidenţa aripei faţă de direcţia de înaintare).

2. Una orizontală; rezistenţa la înaintare: $F_x = K_1 SV^2 \sin \alpha$.

Înlocuind $K_1 \sin \alpha$ şi $K_1 \cos \alpha$ cu numărul global K_x şi K_z vom avea $F_x = K_x SV^2$ şi $F_z = K_z SV^2$.

Experimental s'a observat însă că valorile luate sunt în funcție de o serie de elemente care deviază exactitatea rezultatelor. S'a ajuns la concluzia că eroarea este cauzată de rezistența dinamică, datorită șuvițelor de cer. Rezistența aerului exercitată asupra aripei poate fi împărțită în rezistență statică (în cazul de față foarte redusă) și rezistență dinamică, egală cu $\frac{\rho V^2}{2g}$ (a fiind greutatea specifică a aerului și g accelerația gravitației). Astfel s'au găsit formulele:

$$F_z = C_z S \frac{\rho V^2}{2g} \text{ și } F_x = C_x S \frac{\rho V^2}{2g}$$

Valorile C_z și C_x care înlocuiesc în formulă valorile K_z și K_x sunt numite coeficienți unitari de portanță. Valoarea lor este: $C_z = \left(\frac{K_z}{\frac{\rho}{2g}} \right)$ și $C_x = \left(\frac{K_x}{\frac{\rho}{2g}} \right)$ sau după formula precedentă; determinând fie pe cale experimentală în tunelul aerodinamic, fie pe cale teoretică valorile lui F_z și F_x , putem calcula C_z și C_x , prin reprezentarea cărora obținem polara profilului studiat.

Fig. 2: polara profilului „Göttingen 432”

incidența	- 9,1° - 6,1° - 4,6° - 3,2° - 1,7° - 0,3° - 1,2° - 2,6° - 4,1° - 5,5° - 8,5° - 11,4° - 14,4°
portanța C_z	21,3 27,3 34,6 46,5 67,3 82,9 94,0 105,4 115,8 125,0 144,0 160,6 163,9
rezistența C_x	9,5 8,5 8,09 7,89 47,3 6,41 7,59 9,03 10,6 12,3 16,0 19,9 23,7.

Aripă dreptunghiulară, lungimea 1 000 mm., lățimea 200 mm., alungirea $\lambda=1:S$. Viteza curentului experimental 30 m/s. numărul caracteristic 60.000.

Polara aflată este însă valabilă numai pentru o aripă de o alungire dată: $\lambda = \frac{l^2}{s}$ (l fiind anvergura și s suprafața aripei) cu care s'au efectuat experiențele în tunelul aerodinamic. Noi nu vom putea folosi datele polarei, până ce nu am adus modificările respective. Formulele de a calcula coeficienții pentru orice alungire fiind cunoscute, coeficienții C_z și C_x pentru o alungire dată au fost deduși în mod teoretic pe baza teoriei circulației (Deducerea n'o reproduc, fiindcă e foarte dificilă și nu este de o absolută necesitate pentru o orientare generală). Ținând seamă și de deosebirile ce există între o machetă și un avion, valorile coeficienților C_z și C_x vor fi:

$$C_{x_2} = C_{x_1} - C \frac{z^2}{100} \left(\frac{1}{\lambda_1} - \frac{1}{\lambda_2} \right) \text{ și } C_{z_2} = C_{z_1}$$

În acest caz însă se schimbă în mod analog și valoarea incidenței aripei:

$$\alpha_2 = \alpha_1 - \frac{C_{z_1}}{100} \left(\frac{1}{\lambda_1} - \frac{1}{\lambda_2} \right) \frac{57,3^0}{55}$$

Cu ajutorul acestor formule va trebui să determinăm deci noile valori ale rezistenței aripei noastre de alungirea λ_2 și ale unghiului de incidență corespunzător. Observăm, că portanța C_z nu se schimbă și avem $C_{z_1} = C_{z_2}$, ceea ce este și natural, dacă ne gândim la cauza variației rezistenței, când alungirea variază. Într-adevăr, cu cât o aripă de o suprafață definită are o alungire mai mare, cu atât în mod natural adâncimea ei (lățimea aripei) va fi mai mică, și invers, cu cât vom face aripile mai scurte, pentru a avea aceeași suprafață, va trebui să mărim lățimea ei. Știm însă, că diferența de presiune ce există deasupra și dedesubtul aripei tind să se egaleze prin turbilioane la extremitățile aripei. Cu cât aripa va fi mai lată, adică va avea o alungire mai mică, cu atât turbilioanele se vor putea forma pe întindere mai mare și rezistența va fi mai mare. Reducând însă lățimea aripei, adică dându-i o alungire mai mare, turbilioanele se vor forma pe o distanță mult mai mică și deci rezistența va fi considerabil micșorată. Se înțelege deci de ce au mai ales planoarele aripi așa de alungite. De asemenea se vede, că la acest fenomen numai rezistența variază, portanța însă nu și putem scrie deci; $C_{z_2} = C_{z_1}$. Pentru a calcula noi coeficienți de rezistență C_{x_2} , între limita 10^0 și 20^0 , citim valorile date în tabloul alăturat polarei

sau chiar de pe polară. (pe care în formulă am notat-o cu C_{X1}) și le introducem în formulă. (Δ_1 e alungirea aripei cu care s'a aflat polara și care e alăturată descrierii polarei, (vezi fig. 2), iar Δ_2 e lungimea aripei noastre). După ce am calculat noile valori C_{X2} și α_2 trecem la reprezentarea polarei noi, care corespunde aripei noastre. Mai trebuie amintit, că valoarea portanței fiind între 10 și + 150, iar cea a rezistenței numai între 0-25 (între limitele obicinuite de -10° și 20° ale incidenței) dacă am reprezenta cu unități egale pe axa O_Y și O_X , am avea o linie foarte puțin curbă și deci puțin caracteristică. Pentru a evidenția forma curbei caracteristice a profilului se obicinuește a se lua pentru 10 unități pe axa O_Y o singură unitate pe O_X .

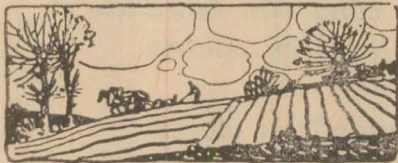
Având în vedere, că $C_{z2}=C_{z1}$, vedem numai decât, că forma curbei nu va diferi mult de cea a polarei profilului, ea fiind numai deplasată mai mult sau mai puțin față de axa O_Y (căci numai rezistența variază, care se ia pe O_X). Curba astfel formată arată chiar și fără calcule însușirile generale ale aripei. În general putem spune, că aripa făcută e pentru un model de durată sau de distanță, după cum rezulte din forma polarei de la axa O_Y . Trăgând o tangentă de la origine la curbă, găsim fără calcul unghiul optim al aripei (când avem maximum de portanță și minimum de rezistență), citind unghiul corespunzător al punctului de contact.

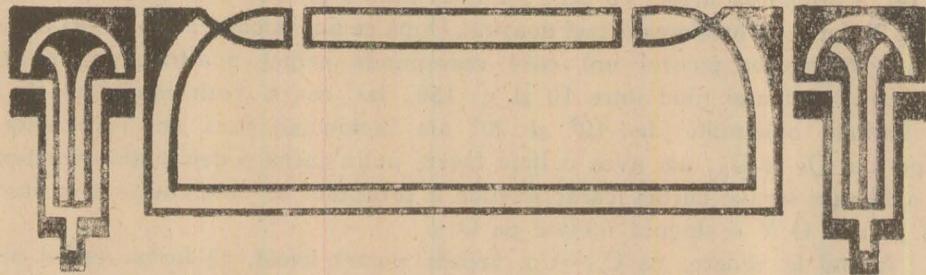
Putem afla însă și mai exact unghiul, dacă reprezentăm în același sistem și variația vitezei de planare și de la punctul extrem al acestei curbe ducem o tangentă (paralelă cu O_Y). Prin punctul de contact al tangentei cu curba ridicăm o perpendiculară, care va tăia polara într'un punct anumit, indicând unghiul optim. Valorile necesare reprezentării variației distanței de planare, pentru reprezentarea ei le aflăm prin raportul $1: \frac{C_{X2}}{C_{Z2}}$. Viteza modelului o putem calcula cu ajutorul formulei $V=4 \sqrt{\frac{g}{v}} \cdot \frac{10}{\sqrt{C_{X2}}}$. Prezentând și variația vitezei modelului, vom putea stabili ușor o incidență medie, în așa fel, ca să avem o distanță de planare cât mai mare, pentru o viteză corespunzătoare cât mai mică.

Calitățile modelului sunt însă influențate și de rezistența corpului, a trenului de aterisaj, al elicei etc., care contribuie toate la mărirea rezistenței (asupra portanței n'are influență). Deci pentru a calcula exact însușirile modelului avem nevoie de a construi încă o polară al modelului întreg. Dar despre acesta în numărul viitor.

BIBLIOGRAFIE:

Curs de aerodinamică de Cap. Ion Linteș ing. prof. L'aviation de prof. Paul Painlavé, Emile Borel Charles Maurois, prof. fac. de Sciences membres de l'Academie Francaise.
Modellflug. Deutsche Luftacht Ausgabe.

FOLKLOR

de V. FĂRCAȘIU, cl. VIII-a.

*Mândră, dorul dela tine,
Peste multe dealuri vine
Și nu-l poate opri nimeni;
Nici Țigan cu cetera,
Nici cioban cu fluera,
Numai eu cu inima.*

*Du-te dor cu cucu'n berc
Și mă lasă să-mi petrec,
Să-mi petrec cu mândra mea,
Ca să știu ce-i drogostea.*

*Unde văd fetele 'n cete,
Trec prin apă mort de sete;
Unde văd nevestele,
Mă târăi ca șarpele.
Iar când văd bătrânele,
Le amuț cu câinele.*

*Trandafir și viorele
Toate dorurile-s grele;
Dar dorul dela mândra,
Vine în zbor ca pasărea.
La inimă se așează
Face pe om de oftează;
Drept la inimă se pune,
Face om bătrân din june.*

Măi bădiță, băețele!
Dacă-ți trebuie muiere,
Hai la maica de mă cere!
De-i vedea că nu m'a da,
Pune mâna și mă ia!
Eu m'oi face mânioasă,
Dară viu prea bucuroasă.

Auzit-am din bătrâni
Că nu i bun gardu de spini,
Ci-i mai bun de scânduri late
Și mândruța de departe.

Trandafir roșu domnesc,
Eu cu mândra mă iubesc
Și'n sat ne vorbesc,
Și de mine și de ea,
Să ne strice dragostea.

Auzi mândră, popa toacă,
Ieși afară și te roagă!
Să-ți moară bărbatul tău
Să mă'nsor, să te iau eu.

Când eram de nu iubeam,
Mă culcam, mă odihneam;
Dar acum de când iubesc,
Mă culc și nu m'odihnesc.

Mândra mea de astă vară,
M'o rugat s'o iubesc iară;
Dar eu nu am norozit,
Să iubesc ce am părăsit.

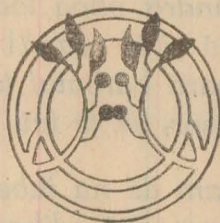
Cântă cucu p'arătură,
Hai, mândră, de dă-mi o gură;
Că de când te-am sărutat,
Buzele mi s'au uscat.

Foaie verde fir de mac,
Nevestele moarte-mi fac;
Moarte-mi fac nevestele,
Dar mă 'nvie fetele.

Mică-i lelea și subfire,
Și-i frumoasă peste fire;
Dar o ține măsă în scurt
Că nu pot nici s'o sărut.

Sărută-mă mândră'n gură
Că nu suntem de-o măsură;
Că dacă mi-i săruta,
Oi fi de statura ta.

Frunză verde, foai'e'n frunze,
M'a mușcat mândra de buze:
M'a mușcat nu așa tare,
Că s'a temut că mă doare.

OBSERVAREA UNUI FRUMOS FENOMEN ATMOSFERIC

de ROMANUL FLAVIU
clasa IV.

În ziua de 16 Ianuarie 1940, s'a putut observa în orașul nostru, o frumoasă coroană luminoasă, împrejurul Lunei. Luna era înconjurată, de două cercuri concentrice, destul de mari și foarte regulate. Culoarea era slabă și s'a transformat în scurt timp în aureolă. Fenomenul nu a ținut mult timp.

Acest fenomen se produce din cauza difracției razelor de lumină, printre picăturile de apă aflate în atmosferă. Bine înțeles, că acest fenomen nu poate fi observat, decât dacă între observator și astru, se află un nor nu prea gros. Pentru ca să ne închipuim mai bine acest fenomen, putem face o experiență :

Luăm o bucată de sticlă rece și respirăm ușor asupra ei. Privim prin această sticlă, flacăra unei lămpi de spirit, sau a unei lumânări, înaintea noastră va apare frumosul fenomen.

Fenomenul coroarelor luminoase se observă mai des în jurul lunii, decât în jurul Soarelui. El constă din înconjurarea astrului, de două cercuri concentrice; numai foarte rar, se poate observa și al treilea cerc, foarte slab colorat. Cercurile sunt colorate în culoarea spectrului. Partea din afară e colorată în roșu, iar cea din interior e colorată în violet. Coroanele, cu nuanțe de culori bine definite, se produc atunci, când picăturile de apă, sunt mici și uniforme. Dacă nu se păstrează uniformitatea, culorile se suprapun și dau o colorație lăptoasă (aureolă).

Prin cercetări, s'a dovedit că diametrul cercurilor, este proporțional cu lungimea de undă, a diferitelor culori și diametrul inelelor, este în raport invers cu mărimea picăturilor.

Aceste fenomene, sunt foarte prețioase pentru meteorologie.

EPIGRAMME

de NELL.

Epitaf pe mormântul unui fumător.

*Rămășițele îi zac
Sub marmoră fină;
Un sicriu de lac
Și 'n el nicotină.*

Unui prieten. (Joacă foot-ball.)

*Ești, al foot-ball-ului sol,
La goaluri te pricepi chiar bine,
Căci nicăerea nu-i mai gol
Amice, ca în cap la tine.*

D-rei N. A. (A jucat un rol de subretă la o șezătoare).

*Fără-a face vreo anchetă,
Recunoaște 'ntreaga sală,
Că în rolul de subretă,
Ai fost foarte naturală.*

Clasei a VI-a dela Liceul de Fete. (Apropos de „Nunta Zamfirei“).

*Bine ați reprezentat
A nunții 'ncântătoare fază;
E ușor de explicat:
„Vrabia mălaiu visează!”*

D-lui prof. L. (Tenor excelent).

*Multe note 'nalte-ai scos
Cu a ta voce domoală,
Dar prea scazi vertiginos
Notele la școală.*

Unui tată.

*Copiii lui din timpuri grele
Dentiști să-i facă el dorea;
Azi unul trage la măsele,
Iar unul trage la măsea.*

D-rei X.

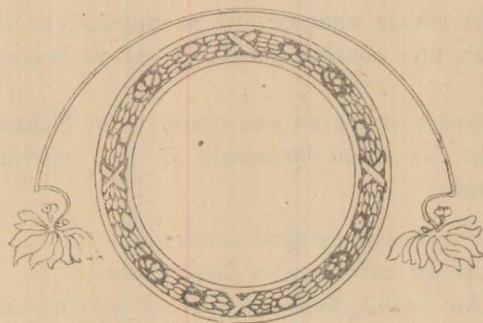
*Când să moară, a venit
Și al ei soroc.
Moartea chipul i-a zărit
Și muri pe loc.*

Colegului G. S.

*În parcul plin de pomi
Se plimbă 'ncet la pas
O sinteză de atomi
Ce atârnă de un nas.*

Răspuns lui D. A. Valma.

*Mult îți place sarea ție
Prietene poznaș;
Păi să știi că ai, bădie
Aptitudini de ocaș!*

NATURA ÎN POEZIA EMINESCIANĂ

de
MIHUȚESCU ȘTEFAN cl. VII-a

— „Cu totul osebit în felul său, om al timpului modern, deocamdată blazat în cuget, iubitor de antiteze exagerate, reflexiv peste marginile iertate, până acum așa de puțin format, încât ne vine greu să-l cităm după Vasile Alexandri, dar în fine poet, poet în toată puterea cuvântului, este D-l Mihail Eminescu”.

Sunt cuvintele celei mai mari personalități critice românești: Titu Maiorescu, relativ la persoana fiului căminarului dela Ipotești.

Acest strălucit maestru al versului românesc, acest trist contemplator al „Luceafărului” a fost cântărețul cel mai desăvârșit al naturii, a fost cântărețul îndrăgostit de ea, a fost cântărețul care a trăit veșnic sub vraja ei.

Intr'adevăr poeziile sale, toate, dela cele mai simple cântece erotice și până la masivele sale poeme filosofice, își au conținutul măestrît încadrat într'un peisagiu din natură, într'un crâmpieiu de natură, oricât de restrâns ar fi.

Eminescu nu cântă numai frumusețea și măreția naturii, ci cu ajutorul ei își exprimă în mod original și puternic sentimentele.

Cercetarea naturii în poezia eminesciană se impune; se impune pentru că ne ajută să observăm cât caracter autohton conține poezia și cât de scumpă îi este marelui poet frământarea și farmecul ei.

Natura e marea tovarășe și marea consolare a lui Mihail Eminescu. Din copilărie a simțit o atracție pentru ea, i-a simțit farmecele și le-a păstrat în sufletul său ca pe o nostalgie latentă (V. Popescu).

„Fiind copil, păduri cutreeram
„Și mă culcam ades lângă izvor,
„Iar trațul drept sub cap eu mi-l puneam,
„S'aud cum apa curge'ncetișor”.

Domnul C. Botez, în omagiul închinat desăvârșitului maestru, spune între altele: — „Poetul iubea natura de mic, codrul și singurătatea. Vara dormea prin hambare, sau se infunda în pădurile din jurul Ipoteștilor, pe care le cutreera în lung și în lat”.

Este stabilit că primele scîlpîri poetice ale lui Eminescu s'au trezit în urma apropierii lui de natură.

Putem preciza cu oarecare rezervă momentul în care primul pastel eminescian își face apariția. Era pe vremea poemelor sale, pe vremea adolescenței sale....

„Te văd ca o umbră d'argint strălucită,
„Cu aripi ridicate la ceruri pornită,
„Suind, palid suflet, a nopților schele
„Prin ploaia de raze, ninsoare de stele“.

„O rază te'naltă, un cântec te duce
„Cu brațele albe pe piept puse cruce,
„Când torsul s'aude l'al vrăjilor caer
„Argint e pe ape și aur în aer“. (Mortua est).

Incet, incet, poetul devine mai atent, ochiul său devine mai ager și distinge cu ușurință amănuntele și efectele de lumină ale naturii, pe care a iubit-o atât de nefericit.

.....In poezia filosofică eminesciană, natura formează cadrul acțiunii. În mijlocul acestui cadru, expresiunile și ideile poetului găsesc locul cel mai propice, care pregătește cititorul spre „înțelegerea“ ce datorează stării sale sufletești.

.....„Biserica'n ruină
„Stă cuvioasă, tristă, pustie și bătrână“.
„Și prin ferestre sparte, prin uși fiue vântul. (Melancolie).

În alte ocazii, care la prima vedere fac impresie de pastel, marele pesimist nu caută decât un prilej, dela care să pornească cugetarea sa filosofică.

— „Peste câte mii de valuri, strălucirea ta străbate,
„Când plutești pe mișcătoarea, mărilor singurătate,
„Câte țărături înflorite, ce paiate, și cetăți,
„Străbătute de-al tău farmec, fie singură-ți arăți.“— (Scrisoarea I-a)

Curând e copleșit de durere și suferință și se întoarce trist spre natură, veșnica sa tovarășă.....

„Lună tu, stăpâna mării, pe a lumii boltă luneci,
Și gândirilor dând viață, suferințele întuneci“.....

Un rol preponderant joacă natura în magnifica poemă Călin. Tablourile sunt atât de măestrit pictate, încât ne farmecă.....

— „Pe un deal răsare luna, ca o vatră de jăratec
— „Rumenind străvechii codri și castelul singuratic.....“

.....În poezia patriotică, „tovărășă“ poetului e alături de el....

Zbuciumul și întreaga fire, a poporului român, sunt așezate și trăite în mijlocul zânei vieții, în mijlocul naturii.

— „Și deaceea tot ce mișcă'n țara asta, râul, ramul,
— „Mi-e prieten numai mie, iară fie dușman, este. (Scrisoarea III-a)

Și tot natura e teatrul operațiunilor militare, teatrul vitejiei românești.....

.....„Și abia plecă bătrânul, ce mai freamăt, ce mai zbucium,
„Codrul clocote de zgomot și de arme și de bucium,
„Iar la poala lui cea verde mii de capete pletoase,
„Mii de coifuri lucitoare ies din umbra întunecoasă.....“ (Scrisoarea III-a)

..... Poezia erotică ne prezintă natura, mai strâns legată de sufletul poetului Ea este refugiul său, este locul unde își chiamă plin de speranță pe aceea pe care crede că-l înțelege

— „Vino'n codru la izvorul
„Care tremură pe prund,
„Unde prispa cea de brazde
„Crengi plecate o ascund. —
— „Fruntea albă'n părul palben,
„Pe-al meu, braț încet s'o culci,
„Lăsând pradă gurii mele
„Ale tale buze dulci“ .—

Sentimentul naturii dovedește și un interes omenesc pentru dragostea poetului. — Copacii și animalele vorbesc între ei, despre iubirea ce se desfășoară sub ochii lor

— Cucu întreabă: „Unde-i sora,
„Viselor noastre de vară,
„Mlădioasă și iubită
„Cu privirea-i așternută
„Ca o zână să răsară“ .—
Tuturora — (Freamăt de codru).

Și întreabă trist izvorul:
„Unde mi-i crăiasa oare?
Părul moale despletindu-și
Fața'n apa mea privindu-și.

Să m'atingă visătoare cu piciorul?“ — (Freamăt de codru).

Uneori iubirea și natura se confundă. Nedumerit te întrebî, dacă versurile sunt închinat iubirii, pe care niciodată n'a găsit-o, sau naturii pe care totdeauna a dorit-o.....

— „Lacul codrilor albastru
„Nuferi galbeni îl încarcă;
„Tresărind în cercuri albe
„El cutremură o barcă. —

„Și eu trec de'alung de maluri,
„Parc'ascult și parc'aștept
„Ea din trestii să răsară
„Și să-mi cadă lin pe piept. (Lacul).

De altfel dorința eternă a lui Mihail Eminescu a tîns către arbori, către pădure. Natura copilăriei a influențat atît de puternic sufletul său, încât pădurea însemna pentru el natura.

„Ce te legeni, codrule,
„Fără ploaie, fără vînt,
„Cu crengile la pămînt.

Acesta e tonul, cu care Eminescu se adresează pădurii. Un ton de familiaritate, ca între vechi amici, care se înțeleg împreună și se îngăduie oricum.

...Și rar se întâmplă, când voioșia și mulțumirea se degajă din versurile sale:

— „Peste'a nopții feerie
„Se ridică mândra lună,
„Totu-i vis și armonie —
„Noapte bună! (Somnoroase păsărele). —

* * *

Din scurtele citate și din considerațiunile amintite, se poate ușor constata, pretenția ce există între tristul contempletor al Luceafărului și natură. Ea e prietena desăvârșită și locul său de refugiu.

Cum se explică acest fapt? Cum se explică această întrepătrundere între ființa autorului și variatele aspecte ale naturii?

Se explică printr'un panteism cotropitor, care este ultima alinare a unui pesimist, care nu vede în viață, decât zădărnicie, zbucium și... minciună.

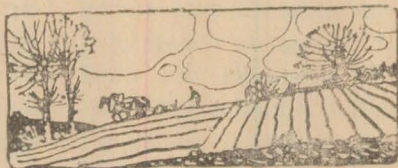
* * *

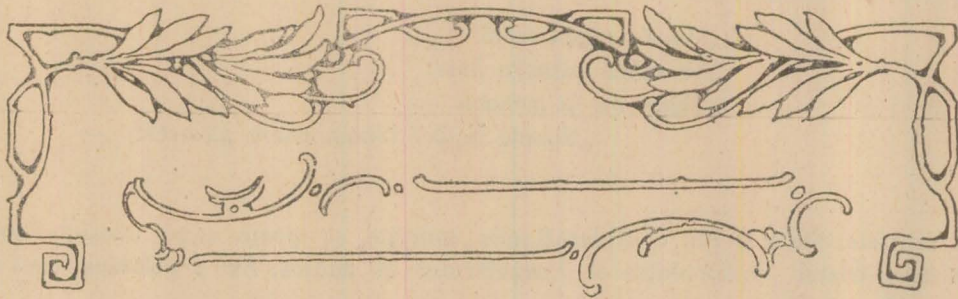
Deci, natura n'a fost pentru poet numai un decor, ci a avut o însemnătate deosebită. Prin contactul cu ea, pesimismul se modifică, se nuanțează... Pesimismul eminescian, în contact cu natura, a devenit un pesimism contemplativ, un pesimism vișător...

Atât de mult a iubit marele poet natura, încât ultima sa dorință a fost ca trupul său, atât de trudit și încercat în vâltoarea vieții, să se odihnească în singurătatea sânelui ei.

„Mai am un singur dor:
„In liniștea serii
„Să mă lăsați să mor
„La marginea mării.
„Să-mi fie somnul lin
„Si codrul aproape,
„Pe'tinsele ape
„Să am un cer senin“.

Am amintit versuri care ne pun în față copilăria aceea cu priviri neînțelese și cu o pătimașe dragoste de a se singulariza pe cărări de codru, am amintit versuri din viforul mare al vieții sale tumultuoase, pentru a ne lăsa cuprinși de farmecul ce răsare din ritmul său popular, sub pana lui Eminescu, inspirată de natură.

PROGRESELE CUNOAȘTERII

de
GELU CLOPOTEL cl. 8-a

Omenirea a făcut progrese uimitoare, din epoca antică până în epoca actuală — în domeniul cunoașterii. De mii de ani capetele cugetătoare, care au format elita vremurilor, au conceput tot felul de sisteme, dela cele mai simple, până la cele mai complicate, pentru ajutorarea omului în pătrunderea tainelor cosmosului extern și microcosmosului intern uman.

Secretele naturii și ființei au fost descoperite încetul cu încetul, rămânând însă multe nepătrunse.

Suntem încă departe de a ajunge la o cunoștință definitivă și totală. În mod științific nu se poate pune problema, deoarece relativismul e recunoscut. Dogmatismul în cunoaștere e înlăturat de către spiritele luminate.

Nu vreau să mă pierd în labirintul nesfârșitelor teorii despre cunoaștere și progres, însă — după părerea mea — aceste teorii pot fi grupate destul de bine în trei mari categorii, cari pot fi caracterizate cu celebrele denumiri, acceptate în filozofie, relativ la „noțiunile generale“: a) ideile înainte de lucruri (universală ante rem); b) ideile abstracte după lucruri (universală post rem); c) și ideile în lucruri (universală in re).

Când vorbim de prima categorie (u. ante rem.), concepem teoriile despre armonia prestabilită, în sensul căreia în cosmos există un plan elaborat dinainte, potrivit căruia toate lucrurile au un destin precis, totul fiind hotărât în mod implacabil, imposibil de schimbat, de către un destin necunoscut (Dumnezeu, natura), cu o finalitate precisă.

Această rânduială este imuabilă, iar omul este un simplu joc al forțelor misterioase ale cosmosului. Aceste teorii datează din vremea când s'au deșteptat primii muguri ai gândirii omenești, deodată cu filozofii greci, părinții cugetării umane.

Desigur, cel mai mare dintre ei este Platon. Ideile generale sunt numite de el „numen“ înțelegând prin acest cuvânt principiile înăscute omului. Dar Platon depășește pe contemporanii săi, când lasă și omului putința de cunoaștere, și anume prin simplele fenomene. Deci cugetarea omenească ar fi constituită din două elemente: din *numen* și *fenomen*.

Pe aderenții teoriei prestabilite (a ideilor înăscute) îi numiau în filozofie idealiști sau spiritualiști, cari ating apogeul la cugetătorii oficiali ai bisericii, cari se bazează în mod exclusiv pe revelații ca singurele izvoare ale cunoștinții.

Revelațiile nu sunt decât ideile prestabilite antice. Școlastica vrea să impună un exclusivism dogmatic. Dar torentul cotropitor al Renașterii rupe zăgazurile și creează forme tot mai noi și mai îndrăznețe de cunoaștere, dând naștere științei moderne (Giordano Bruno, Galilei, Newton, ș. a.)

În opoziție cu idealistii dogmatici, își cuceresc un domeniu vast de cercetări filozofice empirice, cari se ivesc în deosebi în Anglia, prima țară europeană care dă economiei proporții mondiale, legând toate continentele prin artere comerciale de tot felul și numeroase, deschizând lumii perspective de bogății nevisate. Tendința empiriștilor e de a pleca în speculația gândirii dela datele imediate, ale simțurilor omenești.

Filozofii englezi, începând cu Th. Hobbes și continuând cu John Locke și David Hume, consideră sufletul omenească drept o „tabula rasa”, un fel de disc pe care se imprimă cu fidelitate impresiile lumii externe. Hobbes spune că „a filozofa înseamnă a gândi just”. El aduce baze solide pentru filozofia materialistă, criticistă și pozitivistă. John Locke propagă cu convingere că orice adevăr se învață. Un adevăr înăscut și necunoscut e o contradicție „în adjecto”. Nici chiar principiile practice nu sunt înăscute, căci ar însemna să se declare inutilă orice educație umană. Izrul ideilor și al tuturor cunoștințelor noastre este în mod exclusiv experiența. Gradele cunoașterii stabilite de Locke sunt aproape cele fondate de psihologia științifică de azi: percepere, contemplație, discernământ, comparație, compoziție și abstracție. După Locke *substanța* mult discutată a lucrurilor nu e decât colecția unui număr mai mare de idei simple, considerându-le ca unite într'un singur lucru. De pildă *soarele*, unește ideile de lumină, căldură, sferă și mișcare regulată.

Cât de departe de filozofia empirică engleză se plasează filosoful francez Cartesius, care a imaginat o substanță necunoscută, care ar susține calitățile capabile să excite idei simple în interiorul nostru, calități pe care el le numește „accidente”.

Între cele două extreme, ale idealismului, și ale empirismului, se plasează marele Kant, care ține cumpăna dreaptă între aceste noțiuni generale contradictorii, aducând culturii un sistem mult mai rațional, adevăratul realism al gândirii omenești.

Cu toate că marele Kant pune condiții grele cunoașterii, prin admiterea categoriilor înăscute, totuși realismul său nu scade din valoare, căci el afirmă că nicio percepție elementară n'ar fi posibilă, fără categoriile spațiului și timpului, căci e foarte natural că toate lucrurile se desfășoară în spațiu și le vedem în timp.

Ion Petrovici dă o minunată caracterizare a manierei filozofice a lui Immanuel Kant, când spune: „cunoștința noastră e ca un fagure de miere în care ramele sunt creația noastră, iar materialul e venit din afară”. (Viața și opera lui Kant, 1939. p. 29). Ramele sunt categoriile despre cari am amintit.

Cu toate că magnificul Kant a creat o metafizică (filozofia transcendentă) care a uimit și a influențat toată filozofia lumii, totuși el a condiționat cunoașterea de lumea simțurilor, a delimitat-o în domeniul experienței. Ion Petrovici citează din Kant: „Fără sensibilitate nu ne-ar fi dat nici un obiect și fără intelect nimic n'ar putea fi gândit. Cugetări fără conținut sunt goale, intuiții fără concepte sunt oarbe”. (p. 81).

Grație neîncetatei cercetări și chiar sistemelor exagerate și incontrollabile de metafizică și gândirea omenească s'a ajuns la un fel de echilibru, recunoscându-se fiecareia partea lui de contribuție la dezvoltarea științelor de toate categoriile.

Și noi Românii ne putem mândri cu o pleiadă strălucită de filozofi, printre cari se găsesc în plină creație: Rădulescu Motru, Ion Petrovici, Mircea Florian, Petre P. Negulescu, N. Bagdasar, Lucian Blaga, P. P. Roșca, ș. a.

Aproape că nu există ramură de activitate omenească, care să nu fi profitat de pe urma atâtor eforturi ale cunoașterii. Progresul omeneirii datorează recunoștință cugetătorilor celor trei categorii marcante, cu toate că acestea sunt în trei direcții diferite. Vina nu este a acestor cugetători, ci mai mult a mentalității epocii din care au făcut parte.

(Unele izvoare ale articolului de față se găsesc în cele trei volume ale Istoriei Filozofiei apărute în Revista de Filozofie, în „Histoire de la Philosophie Européenne” de Alfred Weber, în Viața și opera lui Kant”, de Ion Petrovici).

Vioreaua.

I.

*Pe-o pajiște întinsă, lângă un drum, stătea
Umilă și gingașe, o mică viorea,
Iar prin livada verde, în haina-i de altiță,
Cu pas ușor și moale, trecea o ciobăniță.*

II.

*„Ah! zise vioreaua, de ce nu sunt eu oare
„In lumea asta toată, cea mai frumoasă floare.
„Ah! dac'aș fi eu astfel doar numai o clipită
„Până ce mă culege fetița cea iubită.*

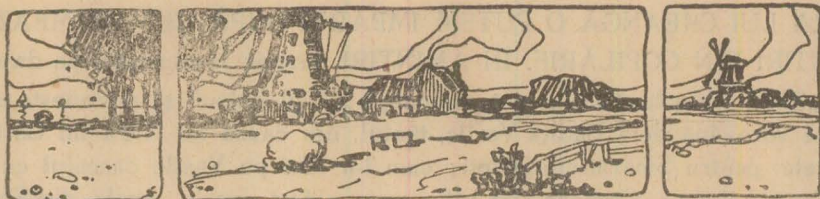
III.

*„La sânu-i să mă strângă, iubita mea cu dor
„Numai un sfert de oră, apoi pot chiar să mor“ . . .
Dar, vai! că și ciobănița s'apropie de floare
Și nici măcar n'o vede, ci-o calcă în picioare.*

IV.

*Și biată floare cade în drum, nenorocită,
Și moare de durere, dar totuși fericită,
Căci dacă astăzi moare ea nu e îngrijită:
„Murind ea cade 'n fața ființei adorate.*

Constantin Guran
cl. VIII-a

ION CREANGĂ

de Gheorghe Mutu.

După propria biografie, I. Creangă s'ar fi născut la 1 Martie 1837. În albumul societății „Junimea” este trecută aceeași dată de naștere. Diaconul I. Creangă este fiul lui Ștefan al lui Petrea Ciubotariu și al Smarandei, născută David Creangă, ambii de națiune română și religie ortodoxă. Creangă s'a dus la școală în toamna anului 1846, având 10 ani. Părintele Ioan, om bun, făcuse pentru școală o chilie la poarta bisericii, destul de încăpătoare, știind că are vreo 40 de ucenici. Învățător, era un om tânăr, voinic și frumos, după cum ni se spune; bădița Vasile al Ilfoaiei (numit și a Vasilcăi,) dascăl al bisericii, care umbla din casă în casă, îndemnând oamenii să-și dea copiii la carte. Mergând la școală până în vară, Creangă poate fi socotit acum ca absolvent al întâiei clase primare. La 23 Iulie, în ziua de Sf. Foca, bădița Vasile e prins cu arcanul, la o clacă de dres drumul și dus la oaste. A prinde cu arcanul era cum se vede pe vremea lui Mihail Sturza un metod de recrutare. Fiindcă anul de învățătură al doilea nu-i fusese complet, din cauza neiscusinței dascălului Iordache și Smaranda o ținea mortis că băiatul trebuie să învețe carte, Ștefan se duse la un psalt dela biserică „Adormirea” din Târgu-Neamț, în Țuțuieni, nu departe de sat, la dascălul Simion Fosa, care avea reputația de a vorbi „mai în tâlcuri decât alții”. Inșă dascălul cerea trei sorcoveți pe lună și Ștefan al Petrei socoti că e prea mult, deși după părerea Smarandei, nu se ferea să nu tragă sorcoveții la mustață. Ionică rămase singur, până după sărbătorile Crăciunului, în Carnileagă, când veni dela Pipirig, David Creangă, bunicul. David duce pe Ionică la Broșteni, la școala lui Alecu Balș, din județul Suceava, unde avea profesor pe Nanu. Este înscris apoi la școala domnească Ghica Vodă din Tg.-Neamț, dar nu stă mult, că mănâncă bataie dela preotul Isaia Teodorescu și e dat la școala de popi din Fălticeni.

Peste puțin timp trece la seminarul dela Socola, de unde obține diplomă de 4 clase la 1858, cu note foarte bune. Trebuind să se hirotonească diacon, se însoară cu fata preotului Grigoriu din Iași și e hirotonit după un an.

Creangă urmează între timp Școala normală „Vasile Lupu” din Iași, unde era director Titu Maiorescu și se face înstitutor la Trei-Ierachi din Iași.

Din cauză că trage cu pușca din curtea bisericii în ciorile de pe clopotniță, că frecventează teatrul, că-și tunde pletele, că-și înlocuește potcapul prin pălărie, Creangă e scos din preoție și la 1872, muritor de foame, deschide un birt în Iași, până la 1874, când e reîntegrat de Maiorescu în înstitutorat, unde rămâne până la moarte. După un an, intră în societatea literară „Junimea”, unde leagă o strânsă prietenie cu V. Conta și mai ales cu M. Eminescu. Bolnav ani de zile, Creangă moare în renumita „bojdeucă”, din Iași.

OPERA LUI CREANGĂ O PUTEM IMPĂRȚI DUPĂ CUM URMEAZĂ :

I. AMINTIRI DIN COPILĂRIE. ÎN AMINTIRI descrie Humuleștii, pe dascălul Vasile care bătea cu „Sfântul Nicolae” școlarul încălecat pe „Calul bălan” și povestește cum Creangă mănâncă bătae sdravănă dela Bădița Vasile, tântul, din cauza lui Nic'a lui Costache care-i purta sâmbetele pentru Smărăndița popii; cum l-a luat pe Vasile dascălul cu arcanul la oaste; cum s'a îmbolnăvit Creangă de râie; cum a fost dus la școala din Broșteni a lui Nanu; cum Nanu l-a tuns pe cap; cum s'a umplut la gazda „Irinuca” de râie dela caprele ei și cum a prăvălit o piatră peste casa ei.

IN AMINTIRI II. povestește diferitele lui posne înainte de a fi dat la școală: umblarea cu plugușorul și pățania cu popa Oșlobanu, care a aruncat cu o „scurtătură, după ei; cum Chioperc ciobotarul l-a uns la gură cu un fel de păcură, de uns ciubotele; cum a furat cireșele dela „mătușa Mărioara”; cum fură o pupăză care era orologiul satului; cum se duce la scâldat și cum mama lui luându-i hainele îl lasă gol. In Amintiri III. Creangă intră în viața adolescentă. Descrie viața la școala „Ghica Vodă” din Tg-Neamț, apoi pe cea dela școala de popi din Fălticeni, unde trage în gazdă cu alții la ciobotarul Pavel.

Jocurile lor de cărți, chefurile cu fata crâșmarului și furtul de fasole a lui Oșlobanu, care le băgase în cisme; poșta pe care i-o pune în timpul somnului lui Pavel, sunt redate cu multă măiestrie.

IN AMINTIRI IV, ne povestește despre seminarul dela Socola; cum se desparte cu durere de Humulești.

IN AMINTIRI. Creangă a descris diferite tipuri, fie direct, fie indirect (lăsând pe cititor să deducă calitățile sau defectele, pe unii arătându-i antipatici prin defectele lor (popa Oșlobanu, Anița lui Vasile Chioperc, ciobotarul, Mărioara lui Vasile; pe alții simpatici prin calitățile lor, (părinții lui Creangă, Popa Ion, dascălul Vasile, David Creangă și soția acestuia).

Din ciocnirea acestor două feluri de tipuri a ieșit conflictul amintirilor, inerent unei opere de valoare.

Aceste amintiri prezintă o întreită însemnătate :

Ele sunt o adevărată biografie, care ne dau o sumă de date prețioase, atât pentru viața, cât și pentru psihologia personalității autorului lor și ne explică caracterul fundamental, țărănesc, care stăpânește toată opera lui. Amintirile lui oglindesc totodată într'un întins tablou viața materială și sufletească a țăranimii moldovene, cu amănuntele cele mai caracteristice și ne face să pătrundem astfel în însăși psihologia ei. Opera are și o mare valoare literară. Cu o intuiție artistică, firească, simplă, necăutată, Creangă ne dă în „Amintiri” toată poezia vieții copilărești dela țară. In sufletul scriitorului, ajuns la vârsta maturității, năvălește un noian de impresii și aspecte din viața omului, de pe vremea copilăriei lui, pline de farmec, umor și duioșie. Limba provincială, moldovenească, vîguroasă, expresivă, variată, bogată în figuri de stil, produsă de simțul artistic al poporului, mărește și mai mult originalitatea operei lui Creangă. Toate se încadrează în chipul cel mai firesc într'o savuroasă povestire, făcută cu o nesfârșită dispoziție, care te umple de voce bună, de o senină veselie copilărească și-ți înlănțue interesul de întâmplări care te impresionează în mod gradat.

„Trebue să fi citit însuși aceste „Amintiri”-zice un savant orientalist Jean, Boutière - ca să guști farmecul lor incomparabil, pe care nici-o analiză nu este în stare să-l traducă”.

Pentru a ne da o limbă plastică, bogată în descrieri și figuri de stil, Creangă s'a servit de jocuri de cuvinte, de zicători pe care le-a utilizat cât mai des, fără totuși să îngreuneze limba.

Creangă a întrebuințat în opera sa limba zilnică a poporului. Ca să-i dea și o mai mare expresivitate, el a folosit cuvinte și întorsături împrumutate din graiul moldovenesc și a dat astfel limbii sale un adevărat caracter regional.

POVESTITOR HAZLIU.

SOACRA CU TREI NURORI. O soacră rea și sgârcită își însurase cei trei feciori ce-i avea. Ea zicea că are un ochiu în frunte, cu care vede în timpul somnului. Nurorile, într-o zi se răzună și o trântesc pe soacră cu capul de pereții din apus și răsărit și-i împung limba cu ace și o presară cu sare și piper. Venind feciorii, baba arată spre apus, și răsărit și jos. Nurorile explică bărbaților că soacra le lasă casele din acele direcții și aceea în care erau, câte una la fiecare.

MOȘ NICHIFOR COȚCARIUL. Un căruțaș, cu acest nume, căruia îi plăceau fetele tinere, duce o evreică la Iași. Pe drum se strică căruța, înoptează într-o pădure și abia la ziuă, Nichifor găsește sculele în căruță, puse de nevasta-sa. De unde până atunci o înjurase, acuma se pocăește și spune că va duce trai cu ea, pentru că-i dă ajutor.

ION ROATĂ ȘI UNIREA. Un boier explică câtorva fruntași țărani foloasele Unirii Principatelor Române. Moș Ion Roată se ridică și spune că n'a înțeles. Atunci boierul pune un țăran să ridice un bolovan și nu poate. Boierul cheamă mai mulți țărani cari ridică bolovanul. Așa și cu unirea, zise boierul. Atunci Roată răspunde: până azi noi țărani am ridicat câte o piatră; de-acum tot noi vom ridica bolovanul (nevoia cea mare). Boierul a înghițit gluma și a tăcut.

ION ROATĂ ȘI VODĂ CUZA. Tot Roată, cerând unui deputat tânăr să vorbească pe înțeles, e insultat. Atunci Roată îi răspunde că, totuși numai cu mâinile „mojicilor” boierii au luat totdeauna focul. La replică, mulți boieri îl felicitară, între cari și Cuza-Vodă, de mai târziu. După un timp, venind Cuza-Vodă prin satul lui Roată, acesta i se plânge că boierul cu pricina l-a sărăcit și l-a și scuipat. Atunci Cuza îi dă o pungă de bani și-l sărută pe obrazul batjocurit

POVEȘTI ȘI BASME.

CAPRA CU TREI IEZI. Un lup mâncând doi iezi în lipsa caprei, aceasta se răzună, invitându-l la un ospăț, când lupul cade într-o gaură cu jeratic, deasupra căreia se așezase pe un scaun de ceară.

Punguța cu doi bani. O babă avea o găină, moșul un cocoș. Baba nu vrea să-i dea ouă moșului. Aceasta și bate cocoșul, care fuge și găsește o pungă cu doi bani, pe care i-o ia un boier. Ca să scape de cocoș, boierul îl bagă într-o fântână (pe care cocoșul o soarbe), într'un cuptor (pe care-l stinge cu apă luată din fântână), într'o cireadă (o înghite) și într'o hazna cu bani (îi înghite). Neavând încotro, boierul îi dă drumul și cocoșul aduce moșului banii înghițiți și punguța. Baba bate și ea găina, dar o omoară. Moșul de milă, o pune pe babă găinăriță la averea lui.

Dănilă Prepeleac. Prost și nepriceput, pleacă la târg să-și schimbe caii pe unii mai slabi și pe-o căruță. Pe drum însă-i schimbă pe-un car, carul pe-o capră și capra pe-o pungă goală. Venit acasă, Dănilă cere fratelui său carul și boii, să-și aducă lemne din pădure, dar prăvălește un pom, omoară boii și distruge carul. Atunci pleacă în lume. Într'o pădure vrea să zidească o mănăstire. Dracii, înspăimântați, îi propun, ori bani, ori moarte. Se bat, și Dănilă iese învingător prin șiretenie și să întoarcă bogat acasă.

STAN PĂȚITUL. Stan avea avere, dar nu voia să se însoare. Ajuns la 30 de ani îi însură dracul, după multe peripeții.

FATA BABEI ȘI FATA MOȘULUI. Fata moșului, deși bună, fiind persecutată de

babă și de fata ei, pleacă în lume. Întâlnește o fântână pe care o spală; un păr pe care-l curăță de omizii și un cuptor pe care-l lipește. Ajunsă la Sf. Duminică, îi spală copiii — niște balauri — și la plecare ia ca leafă, o ladă urită. Acasă, din ladă ieși o avere. Fata babei pleacă și ea, nu face ce făcuse cealaltă — așa că la înapoiere n'avu ce mânca și bea — și ia dela Sf. Duminică lada cea mai frumoasă, din care ieșiră balauri ce-o mâncară pe ea și pe babă.

IVAN TURBINCĂ. Un rus eliberat din armată, pornește la drum cu două carboave. Sf. Petru și Dumnezeu, travestiți în cerșetori i le cer; el le dă și Dumnezeu blagoslovește turbîncă lui Ivan, ca la comanda lui — să intre în ea oricine. Ivan bagă în turbîncă dracii din iad, apoi face de strajă la raiu și anunță Moartea că Dumnezeu i-a dat ordin să omoare copaci în loc de oameni. Văzând că-și face de cap, Dumnezeu poruncește Morții să-l omoare. Dar Ivan se așează în coșciug cu fața în jos și Moartea vrînd să-i arate cum să se culce e închisă de Ivan în coșciug și e dată pe o apă curgătoare. Dumnezeu o scapă, iar Moartea lasă pe Ivan să se chinuiască până la adânci bătrînețe.

POVEȘTEA UNUI OM LENEȘ. După spânzurătoare pentru lenevie, o cucoană îl cere la ea acasă ca să-i dea niște posmeği. Dar leneșul, întrebând, dacă-s mueți, e spânzurat.

POVEȘTE (*Prostia omenească*) O femeie se plînge că un drob de sare deasupra leagănelui, ar putea cădea peste copil. Bărbatul ei, enervat de prostia asta, pleacă în lume, unde întâlnește alți proști cari vreau: să bage soarele în casă cu un vas; să scoată un car construit în casă; să bage în pod niște nuci cu un tăpoiu și să ridice vaca'n pod ca s'o hrănească cu paiele de acolo. Reflectând că pe lângă aceștia femeia lui e mai puțin proastă, să întoarcă acasă.

POVEȘTEA PORCULUI. Anunțând un împărat, că-și va mărita fata după acela, care va construi un pod dela el până la palat din aur și pietre scumpe, porcul unor moșnegi îl face. Porcul, fermecat, seara se desbrăca de piele și rămânea un Făt-Frumos. Soția lui îi arde însă pielea. Porcul o blestemă să nu nască până ce nu-i va atinge el cercul de pe pîntece și pleacă la mănăstirea din Tămâie.

Fata îl caută, îl găsește și — sfătuită de un cocostărc — se așează lângă o fântână cu o furcă, o vârtelniță și o cloșcă cu pui. Toate erau de aur și funcționau singure. Stăpâna mănăstirii, o babă, i le cere și fata i le dă cu condiția să doarmă lângă soțul ei. Dar acesta era adormit greu de babă. În ultima seară, când îi dă cloșca cu pui, Făt-Frumos aruncă laptele cu substanțe adormitoare și atinge fierul de pe pîntecul soției lui. Baba, care era mama porcului moșnegilor, e omorîtă de Făt-Frumos.

POVEȘTEA LUI HARAP ALB. Verde împărat neavînd băeți, cere unui craiu, frate cu el, să-i trimeată un fecior pentru domnie. Atunci craiul pune la încercare pe cei trei feciori ce îi avea. Doi din ei însă se sperie la un pod de un urs, care era tatăl lor travestit. Al treilea, sfătuit de o babă, ia din grajd calul care va mânca jeratec și armele ruginite ale tatălui său. Îvinge ursul. Pe drum e închis de un spân într'o fântână. Spânul nu-i dă drumul decât cu condiția ca el să fie feciorul de crai, iar acesta sluga lui. La Verde Împărat, fetele acestuia îl simpatizează, tocmai pe Harap-Alb. Ca să-l piardă spânul, îl pune la încercările: să-i aducă salată din grădina unui urs groaznic (Harap Alb ajutat de Sf. Duminică, adoarme pe urs;) să-i aducă un cerb cu pietre scumpe care omoară dintr'o privire (tot Sf. Duminică îl sfătuește să-și pue obrazarul și cu sabia lui „Statu palmă-Barbă-Cot” taie capul cerbului, ascuzându-se într'o groapă, până la asfințitul soarelui, cu toate că cerbul îl chema, ca să-l omoare cu privirea, să-i aducă fata lui Roșu Împărat. În drum spre Roșu-Împărat, ocolește o nuntă de furnici, de unde ia o aripioară și se întovărășeste cu câțiva oameni supranaturali. Roșu Împărat îi pune la diferite chinuri: îi închide într'o cameră înfierbântată (dar Gerilă o face sloi);

să despartă semințele de mac dintr'o grămadă de nisip (apelează la furnici); să păzească fata împăratului (aceasta făcându-se pasăre peste noapte, Păsărilă o prinde); să deosebească pe fata împăratului legitimă, de cea nelegitimă, care semănau perfect (apelează la albine), ca turturica fetei împăratului să se ia la întrecere cu calul lui Harap (Harap învinge). Harap ia în căsătorie pe fată și pornește spre Verde Împărat.

Imprumutând subiecte din variantele populare, cari circulau în țările românești și chiar a popoarelor învecinate, Creangă prezintă în poveștile sale două aspecte: unul moral, altul nu.

Cele cu tendințe morale sunt: Capra cu trei iezi, Punguța cu doi bani, Fata babel, Ivan Turbincă și Povestea leneșului.

Stilul e simplu, conținând în deosebi zicători și expresii populare. Povestirea dată este mai mult reală. Prezintă deci caracteristicile realismului.

Trebue să evidențiem deci „fondul popular”, dus până la primitivitate și forma artistică.

E o mare greșeală să credem că limba și stilul care-l întrebuințează în operele sale sunt o reproducere a graiului țărănesc. Ele sunt creațiuni noi, creațiunea unui mare talent, care a simțit partea de poezie din viața copilărescă și a satului său și și-a construit cu succes forma primitivă de exprimare. Pentru aceasta nu mai că a aplecat urechea la graiul satului său, dar l-a analizat, a însemnat ce e artistic în el și numai astfel a întocmit limba „amintirilor”.

Când a trecut la povești, a lăsat la o parte expresiile și construcțiile prea locale, fiindcă în basme ele nu mai ajută la realizarea succesului și ne-a dat tot cu elemente populare, o limbă generală, dar tot artistică. Creațiunea lui Creangă a fost atât de izbită, încât și-a găsit admiratori și entuziaști și a contribuit la întinerirea, la înviorarea literaturii și în deosebi a stilului și a limbii. Ea cuprinde atâta umor sănătos, atâta dragoste de viață, încât în vremea de după Eminescu, de când poezia prea se întunecase de pesimism, proza lui Creangă a întreținut mereu dragostea de tinereță și viață.

BIBLIOGRAFIE:

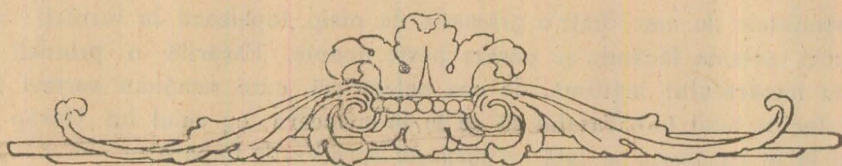
Viața lui Ioan Creangă, de Gh. Călinescu.

Lucian Predescu, I. Creangă, Viața și Opera Sa.

Gheorghe Nedioglu: Ist. literaturii române moderne, cl. 7-a.

P. V. Haneș: Ist. literaturii românești

Mihail Dragomirescu: Româna pt. cl. 7-a.

Doina păstorului.

După Goethe

Sus pe-al munților șirag
Stau de mii de ori cu jale,
Rezemat pe-al meu ciomag
Și privesc cu dor în vale.

Stau așa până târziu
Printre flori, fără să vreau
Și le rup fără să știu,
Căci nu am cui să le dau.

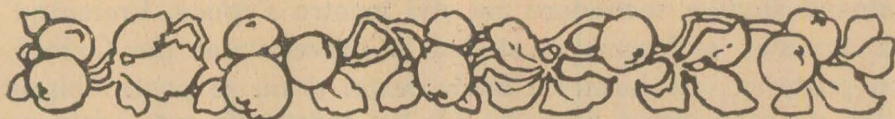
Turma paște lângă cale,
Câinele îi stă în drum,
Eu m'am coborît în vale
Și eu singur nu știu cum.

Plouă afară și-i furtună
Și eu stau sub un copac,
Vântul suflă, frunza sună
Si nu știu ce să mai fac.

Deasupra unei case
Stă un mândru curcubeu . . .
Insă ea de mult plecase
Si de atuncia sunt trist eu , . .

A plecat în țări străine,
Chiar și peste mări se poate . . .
Oilor, veniți cu mine,
Căci ciobanul e pe moarte.

Constantin Guran
cl. VIII-a.

Recensii.

ANTONY (viconte Knebworth)
Biblioteca Energia. Fundația pt. Literatură și Artă.
de FIROIU TEODOR

În această carte ne este înfățișată viața unui fiu de conte până la vârsta de 30 de ani, când moartea intervine și-l răpi din mijlocul familiei. Aceasta poveste a tinereții, cum o întitulează tatăl său, contele de Lytton, ajutorul volumului, are însemnătatea căci în ea se redau aproape toate amănunțele din viața lui Antony, eroul acestei povestiri.

Cartea, în cea mai mare parte, e constituită din scrisori între fiu, tată și mamă, în care primul își desvăluie toate tainele sufletului, cugetările, necazurile și bucuriile.

Opera aceasta la început luase forma unui jurnal de zi, de a cărui existență nu știau decât numai un număr restrâns de prieteni ai familiei. Însă aceștia, văzând frumusețea descrierilor și pildele ce-ar putea folosi multora după citirea lor, au stăruit pe lângă tatăl eroului, iar acesta, cedând sugesției lor, a consimțit la publicarea ei.

Povestirea simplă, firească și cursivă este presărată de minunate tablouri, zugrăvită cu un ales gust artistic și adânc impregnată de culoarea locului.

Nota distinctivă a scrisorilor lui Antony este acumularea amănunțelor, insistența în redarea detaliilor.

Antony Knebworth s'a născut la 13 Mai, 1903, în Queen Dune's Gate 32, în Londra. A avut o educație aleasă de mic, ceea ce i-a înlesnit dezvoltarea numeroaselor talente cu care era dotat de natură. Copilăria și-a format-o în sânul familiei. În timpul acesta și-a format o cultură pe care puțini o posedau la vârsta lui. La 10 ani a citit Iliada și Odisseia, rămânând cu impresii profunde în privința personajilor.

Terminând cursul primar s'a înscris la cursurile secundare din Londra. De aci începe să corespundeze cu părinții lui. În scrisorile sale nu găsim lucruri de mică importanță, ci diferite păreri și cugetări din ce în ce mai prețioase. Anii trecând încet, se observă o evoluție destul de rapidă a gândirii și meritelor lui personale. Anii ce i-a petrecut în liceu au fost cei mai frumoși ai vieții lui.

Terminând studiile secundare nu știe încotro s'apuce. Preferând studiile superioare armatei, se înscrie ca student la universitatea din Oxford. În primul an nu poate să uite farmecul adolescenței și nu se poate obișnui cu viața colectivă de care fusese acaparată. De aci încep zile mai triste pentru el. Din scrisorile lui desprindem umbre de tristețe și melancolie, iar cugetările lui sunt un adevărat și neprețuit tezaur filosofic.

Ca om sociabil a activat în multe cenoașuri de diferite ordine: sociale, politice și sportive. Termină studiile universitare și devine pe rând: secretar particular al tatălui său, care era guvernator în Gulia, secretar particular parlamentar al unui subsecretar de stat din Ministerul Războiului. Astfel are loc, imediat îndărătul Băncii Miniștrilor și un anumit rang în Camera Comunelor. Intră apoi în aviația auxiliară și obține brevetul de pilot. Cea din urmă funcțiune ce a ocupat-o a fost postul de director și vice-președinte al Depozitelor Armatei și Marinei.

În tot cursul povestirii, Antony ne apare ca un suflet pasionat și impetuos, muncit de vijelioase puteri necunoscute, care clocotesc într'însul. De aceea el s'a simțit ispitit dela început de tot ce era în sufletul omenească pasiune nestăvilă, pornire furtunoasă, năvalnică exuberanță la viață.

Analiza psihologică ocupă un loc foarte însemnat în scrisorile lui și formează fondul adânc al povestirii. Antony ne duce până în domeniul întunecat al stărilor sufletești, pe care le urmărește cu o deplină înțelegere și cu un simț deosebit pentru nuanțe. Spiritul lui de om și intelectual mai ales, dornic să-și însușească tot ce produsese cugetarea omenească i-a alimentat puternic talentul.

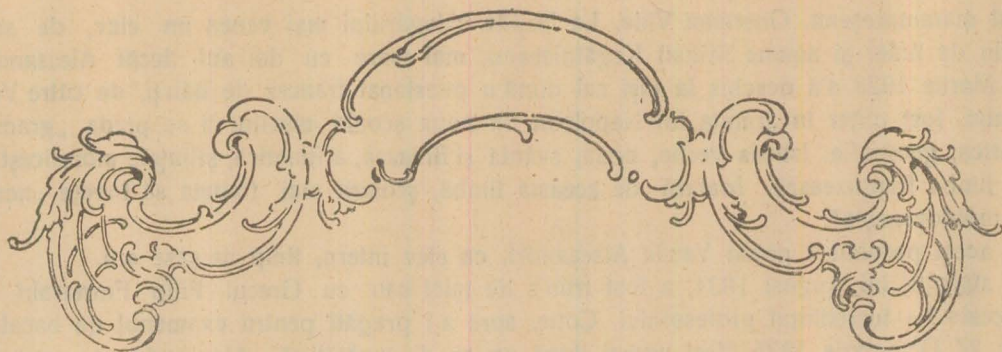
Acest Antony întruchipa în el tot ce-și putea închipui mintea mai valoros: Sănătate neclintită, vitalitate deplină, curaj neistovit și vioieșie de care nu era lipsit niciodată. Cunoașterea de sine și simțul auto-critic i-au fost deosebite, după cum tot astfel puterea de a se exprima lucid și viu.

El a îndrăznit să pășească pe culmea cea mai înaltă a existenței și viața i-a strălucit, plină de dibăcie, delicatețe, generozitate și dragoste, iar pe lângă toate acestea mai avea cea mai desăvârșită calitate din lume, curajul neclintit. A săvârșit marea operă de a lăsa un model tinerilor de aceeași vârstă și condiții și s'a bucurat de stima camarazilor din generația în floare a Angliei.

În viața politică i s'a recunoscut de toți seriozitatea, căci pătrundea cu privirea dincolo de conveniențele și cerințele prezentului și se călăuzea de cele mai bune principii — astfel și-a meritat locul în fruntea tinerilor oameni de Stat.

Ca și în cercurile comerciale din care făcea parte și în care cu toată vârsta lui fragedă începuse totuși să-și facă un renume, Antony Knebworth, în pregătirea sa liberă și benevolă pentru apărarea Patriei, în care și-a pierdut viața, a desfășurat același curaj care-l caracteriza, aceeași energie și putere.

Tainele personalității sunt greu de definit, dar când personalitatea există, ele se dau pe față. Personalitatea lui Antony Knebworth se citește în fiecare vorbă rostită și în fiecare faptă întreprinsă.

UN OMAGIU BINE VENIT

de
ȘTEFAN LUPU profesor

În 22 August 1940 s'au împlinit 50 de ani dela moartea lui Vasile Alecsandri. Nenorocirile ce s'au deslănțuit, în vara anului trecut, peste nefericita noastră țară, nu ne-au îngăduit să sărbătorim, cu toată cinstea cuvenită, amintirea acestui mare poet, care și-a închinat toată munca frumoasei sale vieți înălțării și fericirii neamului românesc. S'a căutat, pe cât s'a putut în vârtejul groaznicelor vremi ce le trăim, să ni se reîmprospăteze luminoasa icoană a cântărețului nostru național, care ne-a făcut cunoscut numele până departe, peste hotare.

Astfel, cu ocazia împlinirii acestei jumătăți de veac dela moartea lui, a apărut în editura „Scrisul Românesc“ din Craiova, o carte cu titlul „Vieța lui Alecsandri“, scrisă de d-na Elena Rădulescu-Pogoneanu.

Din cuprinsul cărții se pot desprinde următoarele date cu privire la vieța acestui poet român: Vasile Alecsandri s'a născut în Bacău, la 14 Iunie 1819. Pe tatăl său l-a chemat tot Vasile Alecsandri și s'a născut în Iași, pe la 1792 și a murit tot acolo, în 3 August 1854. A fost sărac în tinerețe, dar prin muncă stăruitoare și cinstită a ajuns la rangul de mare boier, om cu avere și respectat până și de Domnul țării.

Cu privire la originea sa, după tată, poetul a spus: „Familia mea este originară din Veneția. Pe timpul când această republică era în strălucire, un străbun al meu, om cu inimă îndrăzneată și cu spirit cavaleresc, se puse cu a lui spadă în serviciul țării, se căsătorii cu o româncă și deveni obârșia familiei Alecsandri“. Nu s'a găsit însă niciun document care să dovedească originea italiană a familiei acesteia. „Ceea ce se poate afirma — spune d-na Elena Rădulescu-Pogoneanu — e că numele puțin obișnuit la noi — Alecsandri — arată o origină streină și mai de grabă greacă decât italiană. Dela 1919 la 1922, un Alecsandri a fost ministru de externe în Grecia“.

Pe mama poetului a chemat-o Elena și a fost fiica pitarului Dumitrachi Cozoni, Grec de neam, dar românizat. S'a născut în Târgul Ocna, pe la 1800 și a murit la Iași, în 3 Februarie 1842. Dintre frații ei, mai cunoscut e Mihail Cozoni, eroul baladei „Andrii-Popa“, a lui Alecsandri. Înrolat în armata lui Ipsilante, a căzut în lupta cu Turcii, la Drăgășani, în 7 Iunie 1821.

Vasile Alecsandri a avut o soră mai mare Catinca, moartă la 15 Decembrie 1857 și un frate mai mic, Iancu, fost locotenent-colonel în armata română și agent diplomatic al României la Paris. S'a stins din viață în Mai 1848, în vârstă de 58 ani.

Întăiele cunoștințe de carte, Vasile Alecsandri le-a primit în casa parintească din Iași, dela

călugărul maramureșean. Gherman Vida. La lecțiile călugărului mai venea un elev, de asemenea fiu de boier și anume Mihail Kogălniceanu, mai mare cu doi ani decât Alecsandri.

În Martie 1928 s'a deschis la Iași cel dintâu pensionat francez de băieți, de către Victor Cuenim, fost ofițer în armata lui Napoleon. În noua școală, elevilor li se predă „gramatica, retorica, geografia, istoria veche, nouă, svântă și firească, aritmetica, științele moralicești“, toate în limba franțuzească. În afară de această limbă, școlarii mai trebuia să învețe „nemțește și moldovenește“.

La acest pension a urmat Vasile Alecsandri, ca elev intern, timp de șase ani.

La sfârșitul lui August 1834, a fost trimis de tatăl său cu Grecul Filip Furnaraki, la Paris. Acesta l a încredințat profesorului Cotte, spre a l pregăti pentru examenul de bacalaureat. La 27 Octomvrie 1835, deci numai după un an de învățătură, Alecsandri a putut să treacă acest examen. Tatăl său a hotărât să-l facă medic. Timp de șase luni a urmat studii de medicină, lucrând foarte serios în laboratorul de chimie al profesorului Gaultier de Claubry.

Nesimțind însă nici o plăcere pentru medicină, s'a lăsat de ea și s'a înscris la drept. Nu i-a plăcut nici aici. Ascultând de îndemnul tatălui său, s'a îndreptat spre inginerie. Pentru a putea urma însă la această școală, trebuia să treacă mai întâi bacalaureatul în științe. De aceea s'a apucat să învețe cu profesorul Bonin, în vederea trecerii acestui examen. N'a avut noroc să-l treacă, fiind respins. A renunțat atunci la orice carieră, hotărându-se să-și întregască cunoștințele, sub conducerea profesorului Cotte, de literatura franceză și de literaturile vechi, greacă și latină.

În familia profesorului Cotte se vorbea mult despre o fiică a acestuia moartă, de curând, în vârstă de 16 ani. Alecsandri, mișcat de moartea unei ființe atât de talentate, a înfiripat în franțuzește primele versuri, dându-le titlul: „La jeune fille“, în amintirea acestei fetițe. Poezia s'a tipărit, mai târziu, la Iași, în 1841, în revista „Le glaneur Moldoalalque“ a lui Asachi. În primăvara anului 1839, Alecsandri a părăsit Parisul, spre a se întoarce în Moldova. A trecut mai întâi prin Italia, în tovărășia prietenului său Costache Negri. Din această călătorie s'a ales cu un subiect pentru o nuvelă, pe care avea s'o scrie la scurt timp după aceea și pe care avea s'o intituleze „Buchetiera din Florența“. Dela Triest a luat drumul spre Viena, de unde, plecând cu vaporul pe Dunăre, a sosit la Galați. De aici a plecat la Iași. Astfel, la sfârșitul lui Decemvrie 1839, după o lipsă de cinci ani și câteva luni din țară, Vasile Alecsandri s'a văzut iarăși în casa părintească.

Tatăl său i-a și fost căutat o slujbă la stat. Vasile Alecsandri era numit, pe ziua prezentării la serviciu, „șef de masă la serviciul scutelnicilor și al pensiilor“. A servit în această calitate, cu dese întreruperi pentru concedii, până în 29 Martie 1846, când a demisionat.

Înainte de întoarcerea lui în țară, s'a fost întors în Iulie 1838 delat studiul din Berlin, Mihail Kogălniceanu, care îndată după aceea a luat conducerea revistei „Alăuta Românească“, suplimentul literar la „Albina“ lui Asachi. La începutul anului 1840, Mihail Kogălniceanu a scos „Dacia Literară“. Alecsandri a publicat în coloanele ei nuvela „Buchetiera din Florența“, dându-i însă alt titlu, acela de „Suvénire din Italia“.

Din „Dacia Literară“ n'au putut să apară decât două numere, pe Martie și Aprilie 1840. La al treilea număr, a fost suprimată de însuși domnitorul Mihail Sînza din cauza unui articol în care Mihail Kogălniceanu, atăcând pe boierii moldoveni cari admirau pe streinii ce se perindau prin țară, a citat proverbul: „Peștele delat cap se împute“.

În anul 1840, Vasile Alecsandri a mai făcut parte, împreună cu Constantin Negruzzi și Mihail Kogălniceanu, din comitetul căruia domnitorul i-a încredințat conducerea teatrului românesc din Iași, întemeiat și condus până atunci de Gheorghe Asachi și a teatrului francez, întemeiat în 1832 de frații Foureaux. Noii conducători ai mișcării teatrale din Moldova au lăsat teatrul francez și pe mai departe în grija lui Ioseph Foureaux, iar pe cel românesc l-au

condus până în 1842. În anul acesta direcția celor două teatre, românesc și francez din Iași, a fost încredințată doamnei Frisch, directoarea unei trupe germane de operă, ce dăduse până atunci reprezentanții la Cernauiți

În timpul cât a făcut parte din acest comitet, Vasile Alecsandri a compus farsele „Farmazonul din Hârlău” și „Modista și Cinovnicul”, jucate amândouă pe scena teatrului din Iași de trupa lui Costachi Caragiale. Adevărata activitate teatrală însă avea s'o desfășure după plecarea sa dela direcția teatrului

În vara anului 1840 a călătorit în mai multe părți ale Moldovei, mânat de dorința de a-și cunoaște țara. Un ecou al acestor călătorii se află în scrierea „O plimbare în Munți”, pe care Alecsandri a publicat-o în 1844, în revista „Propășirea”. În anul următor, a făcut întâia sa călătorie în țara soră, Muntenia, bine înțeles cu pașaport.

Publicațiile sale din acest timp s'au mărginit la trei poezii scrise în franțuzește, ce au apărut în jurnalul lui Asachi „Le glaneur Moldovalaque” din 1841.

La 3 Februarie 1842 a murit mama poetului. De pe urma acestei lovituri, Alecsandri a simțit nevoia unei grabnice întremări, atât sufletești, cât și trupești. A plecat în străinătate, mergând mai întâi la Lemberg, pe urmă la Viena. Întors în țară, a stat liniștit câțva timp la conacul său din Mircești. Dorul de țară l-a mânat din nou prin munții Moldovei, culegând în timpul acestor călătorii poezii din popor, a căror descoperire l-a făcut să scrie și el versuri în românește. „Atunci — spune Alecsandri — scriseiu sau mai bine improvizaiu cele mai bune poezii ale mele: Baba-Cloanța, Doina, și-mi făgăduiiu cu tot dinodinsul să las la o parte încercările mele de versificație franceză și să-mi urmez calea ce-mi croisem singur în domeniul adevăratei poezii românești”.

Întăiele poezii în românește, Alecsandri și le-a publicat în „Calendarul pentru poporul românesc”, scos pe anul 1843 de Mihail Kogălniceanu. Pentru începutul anului 1844, Alecsandri s'a înțeles cu prietenii săi, Mihail Kogălniceanu, Panaioti Balș și Ion Ghica, să scoată o revistă săptămânală, cu titlul „Propășirea, foaie pentru interesele materiale și intelectuale”. Primul număr al revistei a apărut la 2 Ianuarie 1844. Cenzura i-a șters însă titlul, așa că revista n'a putut să apară decât cu subtitlul: „Foaie științifică și literară”. În afară de întemeietorii ei, au mai scris la revistă Costache Negri și Alecu Donici din Moldova; Grigore Alexandrescu, Nicu Bălcescu, Dimitrie Bolintineanu, Iancu Văcărescu, Cezar Boliac din Muntenia și Andrei Mureșanu din Ardeal. După zece luni de muncă bogată și glorioasă, revista a fost suprimată în Noemvrie 1844, din ordinul domnitorului Mihail Sturza. S'a invocat ca pretext al acestei opriri nemulțumirea clerului și a boierimii ruso-file din Moldova împotriva publicării în traducere a Satirelor lui Antioh Cantemir în coloanele revistei de către Costache Negruzzi și Alecu Donici. La acest motiv s'a mai adăugat și supărarea domnitorului față de ținută dușmănoasă și plină de curaj a lui Mihail Kogălniceanu împotriva Grecilor și a altor străini, deci și a Rușilor. Directorul revistei, Vasile Alecsandri, a publicat în paginile ei un număr însemnat de poezii, din care a alcătuit mai târziu ciclul „Doinelor”. Insufletirea ce a stârnit-o în sufletul cititorilor aceste poezii, o mărturisește Dimitrie Bolintineanu prin cuvintele: „De atunci poezia se români”.

Rămas fără revistă, Vasile Alecsandri a scris piese de teatru. În seara zilei de 23 Ianuarie 1844 i s'a jucat pe scena teatrului din Iași drama în trei acte „Iorgu dela Sadagura”. Reprezentarea ei a fost pentru poet un adevărat triumf. În anul următor piesa s'a jucat la București, stârnind aceeași însuflețire, ca și la Iași. Venit la București Alecsandri a fost sărbătorit de tineretul de aici, fiind considerat de acum o glorie nu numai a Moldovei, ci a României întregi.

În cursul anului 1844, Alecsandri a mai scris „Spătarul Hatmațuchi”, piesă într'un act și „Creditorii”, ușoară comedie de moravuri, într'un act. În 1845 a scris „Rămășagul”, come-

die de salon și „Iași în carnaval sau un complot în vis“, a cărei reprezentare în seara zile de 22 Decembrie 1845 a infuriat cărmuirea împotriva poetului.

În casa prietenului său Costache Negri dela Mânjița, aproape de Galați, Alecsandri a cunoscut pe sora acestuia, Elena Negri. Între cei doi tineri s'a legat o dragoste puternică. Sfătuită de medici, Elena Negri a plecat în Italia, ca să-și caute de sănătate. Poetul a însoțit-o peste tot. S'au oprit mai mult timp la Palermo, unde s'au întâlnit cu Nicu Bălcescu, care se găsea într-o călătorie de studii prin Italia. Simțindu-se însă mai rău, Elena s'a hotărât să se întoarcă în Moldova. În drum spre Constantinopol a murit. A fost înmormântată la biserica grecească din Pera. Pe lespede de marmoră ce-i acopere mormântul au fost săpate cuvintele: „Elena Negri, Moldavia, 4 Mai 1847“, data morții ei. Iubirea aceasta Alecsandri a cântat-o în poeziile ce alcătuiesc ciclul „Lăcrămioare“.

Izbucnirea revoluției în Paris, în Februarie 1848, a avut un răsunet puternic în Moldova. Toate clasele sociale erau nemulțumite cu domnia lui Mihail Sturza, nu numai pentru că era omul Rușilor, ci și pentru regimul de corupție la care-l împingea nesațitul iubirii de argint. S'a început o mișcare de schimbare în viața țării. În fruntea mișcării se găseau tinerii intelectuali. Au avut loc adunări în care s'au cerut îmbunătățiri cu caracter național și social. Domnitorul s'a arătat la început ca și când ar fi partizan al mișcării. Scurt timp după aceea, a tăbărit cu armata asupra tinerilor. Pe unii i-a aruncat în temnițe, unde au fost snopiți în bătai, pe alții a poruncit să fie trecuți peste Dunăre și dați pe mâna autorităților turcești pentru a fi expediați la Constantinopol. Granițele au fost închise. Nimeni n'avea voie nici să iasă din țară, nici să intre. Furia domnitorului s'a îndreptat și asupra lui Alecsandri. Ca să nu fie arestat, a fugit la Hangu, în munți. De aici a trecut Transilvania și a ajuns la Brașov, unde a stat două luni. În numărul din 24 Mai 1848 al „Foaiei pentru minte, inimă și literatură“, apărut poezia lui „Deșteptarea României“. Tot atunci a scris poemul istoric „Sentinela Română“, tipărit însă numai în 1855, în „România Literară“ din Iași.

Idealul, pentru care avea să lupte tineretul român, Alecsandri și prietenii săi l-au cuprins într'un program politic intitulat: „Pînțiplile noastre pentru reformarea Patriei“. Între punctele programului figura și „Unirea Moldovei și Valahiei într'un singur stat neatârnat românesc“.

Din Transilvania, Alecsandri împreună cu alți tineri refugiați, a plecat în Bucovina, unde au fost bine primiți de familia bătrânului boier Hurmuzachi. Doi din fiii acestuia și anume Gheorghe și Alexandru Hurmuzachi, la îndemnul lui Mihail Kogălniceanu, au scos începând cu 16 Octombrie 1848 „Bucovina, gazeta românească pentru politică, religie și literatură“. Alecsandri, aflător acum la Paris, a trimis gazetei spre publicare mai multe poezii, atât de jae sale, cât și poporane.

La Paris, Alecsandri a făcut o mare propagandă în folosul țării românești. Venind pe scaunul Moldovei, Grigore Ghica, prieten al tineretului naționalist, Alecsandri s'a întors în patrie. Foarte curând după întoarcere, i s'a dat postul de arhivist al statului. Deși era slujbaş, și-a continuat însă activitatea literară. A scris „Cocoana Chirița în Iași sau Două fete și o neneacă“, ce s'a jucat la teatrul din Iași, în 9 Aprilie 1850, de trupa lui Matei Millo.

În 8 Mai 1852 s'a jucat o nouă comedie scrisă de el, intitulată „Cocoana Chirița în provincie“. În acest an și-a tipărit la Iași colecția de poezii poporane, cu titlul: Poezii poporale, Balade, (Cântece bătrânești). Adunate și îndreptate de V. Alecsandri, Partea I. În anul următor a apărut partea a doua a acestei colecții.

Tot în acest an, adică în 1853, și-a tipărit la Paris primul volum de poezii originale, intitulat: „Doine și Lăcrămioare“.

Murind tatăl său, Vasile Alecsandri a ajuns proprietarul moșiei dela Mircești. Cea dintâi faptă a noului ei stăpân a fost desrobirea țiganilor moșteniți deodată cu moșia.

Izbucnirea războiului crimeic a trezit în sufletul lui Alecsandri nădejdi pentru o viață mai bună a neamului românesc. Sub stăpânirea acestei stări sufletești a scris poezia „Anul 1855“.

La 1 Ianuarie 1855 a scos „România Literară“, revista săptămânală, tipărită cu alfabet de tranziție. Primul număr a început cu articolul „Răsvan-Vodă“, scris de Nicu Bălcescu în „România Literară“, Alecsandri și-a publicat un număr mare de poezii, între cari și „Sentinela Română“. Dimitrie Bolintineanu și-a tipărit în coloanele ei în afară de câteva poezii, romanul „Manoil“, iar Alecu Russo și-a publicat: „Cugetări“, „Amintiri“ și „Cântarea României“, apărută în șase numere succesive, fără nume de autor. Numai la sfârșitul fragmentului al patrulea au fost puse inițialele A. R. Tot aici au mai scris Costache Negruzzi, Alecu Donici, Alecu Hurmuzachi, G. Crețeanu și Alexandru Odobescu. La 3 Decembrie 1855 „România Literară“ și a încetat apariția.

Războiul crimeic s'a sfârșit cu înfrângerea Rusiei. Congresul de la Paris, ce a urmat după acest războiu și care s'a ținut în 1856, a ridicat de pe umerii țării românești protectoratul rusesc. În acel congres s'a mai hotărât viitoarea organizare a țărișoarelor românești. Tineretul român și marii patrioți de atunci și-au dat seama că a sosit timpul, ca să se facă unirea Moldovei cu Muntenia. La Iași s'a înființat un mare comitet al Unirii, din care a făcut parte și Vasile Alecsandri. Comitetul și-a luat asupra-și organizarea propagandei Unirii prin scris și prin cuvânt. În mijlocul acestei însuflețiri, Alecsandri a compus poezia „Hora Unirii“, tipărită în „Steaua Dunării“, din 9 Iunie 1856, de sub conducerea lui Mihail Kogălniceanu. Tot în acea vreme Alecsandri a compus „Marșul Ostașilor români, cari se duc în Basarabia“, care a luat în stăpânire partea ce ne fusese înapoiată.

În ziarul „Zimbrul“ din 18 Aprilie și în „Steaua Dunării“ din 16 Iunie 1856, a publicat dialogul în versuri „Păcală și Tandală“, în care cele două personaje discută foloasele Unirii și ale Domnului străin. În anul următor s'a reprezentat la Iași comedia cu cântece „Cinel-Cinel“, în care se pune la cale o nuntă a unui Muntean cu o Moldoveancă. Tot o lecție de eroism și mândrie a Românilor pentru trecutul lor și de mărire pentru viitor, cuprindea drama istorică „Cetea Neamțului“, scrisă după nuvela „Sobieschi și Români“ a lui C. Negruzzi.

Tineretul naționalist din Moldova a trebuit să ducă o luptă înverșunată împotriva dușmanilor Unirii, în deosebi împotriva lui Vogoride, care a încercat pe toate căile să împiedice împlinirea acestui ideal măreț. Primele alegeri, în care s'a ales un singur deputat unionist, au fost anulate. În alegerile ce au urmat și cari au dat 83 partizani ai Unirii din 87 de deputați, a fost ales și Alecsandri, la Bacău, ca reprezentant al marilor proprietari. Deși Convenția din Paris nu s'a învoit la unirea celor două țări românești, totuși ideea aceasta a triumfat prin alegerea lui Cuza ca Domn în ambele principate.

Sub noua domnie, Alecsandri a fost numit ministru al afacerilor streine al Moldovei, iar mai târziu i s'a încredințat misiunea de a câștiga din partea Franței, Angliei și Italiei, recunoașterea lui Cuza ca Domn peste ambele țări românești. Alecsandri și-a îndeplinit misiunea cu zel și pricepere.

Nu mult după aceea, Alecsandri s'a retras din viața politică, pentru oarecare timp, la Mircești. Reluându-și activitatea literară, a scris piese de teatru, în cari căuta să înfițeze stările sociale și politice, cu partea lor comică din vremea sa.

La Paris, unde suplinea pe fratele său la agenția română, a scris, pe lângă lucrări literare și o gramatică în franțuzește, intitulată „Grammaire de la langue roumaine par V. Mircesco précédée d'un aperçu historique sur la langue roumaine par A. Ubicini“, și tipărită în 1863.

Reîntors în liniștea de la Mircești, poetul și-a continuat munca pe teren literar, cu toată râvna. În 1863 a scos a doua ediție a poeziilor „Doine și Lăcrămioare“, la cari a mai adăugat 41 de poezii, numindu-le „Mărgăritărele“, dintre cari unele le-a fost publicat în „Revista Română“, a lui Alexandru Odobescu.

În 1862, Românii bucovineni și-au fost întemeiat, sub președinția lui Gheorghe Hurmuzachi „Reuniunea română pentru lectură“, numind-o mai târziu „Societatea pentru literatura și cultura română în Bucovina“. Societatea și-a scos și o publicație lunară, cu titlul: „Foaia Societății pentru literatura și cultura română în Bucovina“, la care a colaborat și Alecsandri cu poezii și cu două scrieri dramatice și anume: „Florin și Florica sau Paracliserul“ și „Paraponisitul“.

Prin decretul Locotenentei Domnești din 1 Aprilie 1866, s'a înființat, „Societatea Literară Română pentru cultura limbei“, care din 1879 s'a numit „Academia Română“. Misiunea ei era precizată după cum urmează: „a) De a determina ortografia limbei Române; b) De a elabora gramatica limbei Române; c) De a începe și realiza lucrarea dicționarului Român“.

Din cauza discuțiilor cu privire la stabilirea ortografiei române, Alecsandri, numit chiar dela început membru al acestei instituții, n'a luat parte mult timp la lucrările ei.

La 1 Martie 1867 „Junimea“ dela Iași a scos primul număr din revista „Convorbiri Literare“. Alecsandri a devenit un colaborator harnic și credincios al revistei, publicând în coloanele ei frumoasele poezii, numite „Pasteluri“.

Din când în când a reintrat în viața politică. În calitate de senator, de pildă, a rostit la senat, în 1879, o vehementă cuvântare împotriva acordării drepturilor civile și politice J'danilor.

Pe lângă îndeletnicirea sa literară, s'a interesat totdeauna de orice mișcare literară și națională. Astfel în August 1871 a luat parte la serbările dela Putna, organizate de „România Jună“, societatea studenților români din Viena, pentru sărbătorirea a 400 ani dela sființirea Mănăstirii Putna, zidită de Ștefan cel Mare. În cursul acestor serbări s'au cântat „Imnul lui Ștefan“ și „Imn religios“, poezii scrise de Vasile Alecsandri și publicate de el în „Convorbiri Literare“. În această revistă Alecsandri și-a mai publicat și poeziile, numite „Legende“. Pentru stângerea de fonduri trebuincioase ridicării unei statui lui Ștefan cel Mare în Iași, Alecsandri a ținut o conferință publică. Tot atunci a scris poezia „Răpirea Bucovinei“, pe care a tipărit-o în numărul de pe Octombrie 1875, al „Convorbirilor Literare“, tocmai când Austria sărbătorea ruperea acestui pământ din trupul Moldovei.

Cu începutul anului 1874, Alecsandri a început a și tipări în „Convorbiri Literare“, „Boieri și Cioioci“, cea mai izbutită din comediele sale. Reprezentarea ei la teatrul din Iași a stârnit în public și admirație, dar și ură împotriva poetului.

În anul 1875 Alecsandri și-a tipărit în editura Sococ din București, toate scrierile de până atunci, în șapte volume, sub titlul „Opere complete“. Al optulea volum și anume „Prosa“, a apărut în anul următor.

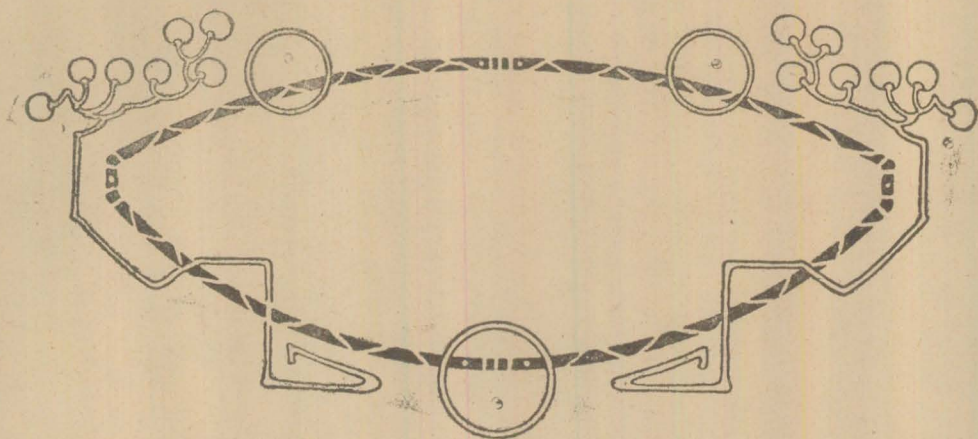
Războiul României pentru neatarnare, în cursul căruia soldații români s'au luptat cu multă bravură, a inspirat lui Alecsandri poeziile „Ostașii noștri“, tipărite în volum, în 1878. În acest an Alecsandri a fost premiat de „Societatea pentru studiul limbii române“, cu sediul la Montpellier, cu o cupă simbolică de bronz pentru poezia „Cântecul Gintei Latine“. L-au sărbătorit nu numai membrii acestei societăți, ci întreg poporul român.

În seara de 30 Septembrie 1879 s'a reprezentat pe scena Teatrului Național din București drama lui în versuri „Despot Vodă“. La reprezentație a fost de față și familia domniitoare. Legătura dintre poet și Curtea Regală a devenit tot mai strânsă.

Cu toată oboseala abătută asupra lui, cu toată durerea pricinuită de moartea fratelui său, Alecsandri a continuat să lucreze, scriind, între altele, dramele „Fântâna Blanduziei“ și „Ovidiu“, cu subiecte luate din viața ilustrilor poeți români, Horațiu și Ovid.

În 1855 a fost numit ministru plenipotențiar al României la Paris, unde a stat, cu scurte reveniri în patrie, până în Mai 1890, când, istovit de puteri, s'a întors în dulcea liniște dela Mircești. Aici și-a dat sufletul în 22 August 1890, plâns de soția sa Paulina, de fiică-sa Maria, de ginerele său, George Bogdan și de întreg neamul românesc.

Cartea d-nei prof. Elena Rădulescu-Pogoneanu înseamnă un frumos și bine venit omagiu adus amintirii marelui nostru poet. Din viața și opera lui Vasile Alecsandri, al cărui ideal a fost unirea tuturor Românilor într'o țară liberă și fericită, se desprinde o aspră lecție pentru toți fiii patriei noastre, dela cel mai umil muncitor până la cel mai înalt dregător al țării. Deviza lor trebuie să fie desrobirea și înălțarea poporului român, nu învrăjbirea și nimicirea lui.

ALEXANDRU MUNTEANU: Lumini și Umbre

Tipografia „Ardeleană“, Târgu-Mureș

Cartea cu titlul de mai sus cuprinde mai multe studii despre diferite subiecte din literatura română. Astfel este studiat cu o deosebită pricepere „Stilul lui Radu Greceanu“, „Stilul lui Calistrat Hogaș“ și „Stilul modern“.

Din înșirarea acestor titluri se poate vedea cât de folositoare poate fi această carte pentru elevii cursului superior de liceu și școală normală. Așa de exemplu, în studiul „Stilul modern“ se arată cu reproduceri din scrierile de azi, cum unii dintre scriitorii români din timpurile noastre și-au înțeles chemarea sfântă de a ridica, prin scrisul lor, poporul român pe culmea puterilor morale și naționale, pe când alții dintre mânuitorii de condeiu, nu numai că nu clădesc prin ceea ce scriu, dar dărâmă tot ce e cinstit și înălțător în sufletul neamului românesc. Scriitorii buni nu pot fi decât aceia, al căror fel de a scrie nu este „expresia celei mai crunte banalități, a celei mai josnice vulgarități, limită la ale cărei extremități au ajuns mulți scriitori, de al căror talent e păcat că s'a risipit în asemenea nimicuri“.

Cu aceeași pricepere și iubire de adevăr este scris studiul „Romanul românesc“. Se dovedește, prin asemănarea cu literatura altor popoare, că în literatura română nu s'a scris până acum romanul care să întrunească cu adevărat condițiile acestui fel de scriere. Bunăoară în romanul „Ion“ al lui Liviu Rebreanu „nu ne putem vedea în adevărata noastră lumină“. Ion, de pildă, eroul acestui roman „nu e expresia fidelă a țaranului român de veacuri“. Pentru a se putea scrie un astfel de roman, se impune „fixarea adevăratei psihologii a sufletului românesc, în lumina căreia să fie redat țaranul nostru, meseriașul nostru și intelectualul nostru. Numai atunci romancierul român, întemeiat pe realitatea noastră sufletească, va putea smulge un crâmpeliu de adevărată viață românească și opera lui va fi just definită: roman românesc“. Volumul mai cuprinde studii și asupra unor tineri scriitori români, scrise și acestea cu pricepere și căldură sufletească.

De pe urma citirii acestei cărți, elevii de școală secundară se pot alege cu cunoștințe folositoare despre literatura română.

Ș. L.